

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petít sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, augusztus 22.

Ujabb német győzelem Metznel.

A bajor trónörökös szétverte a franciákat.

Budapest: Táviróda jelenti Berlinből: Összes német törzsekből összetett csapatok bajor trónörökös vezetésével tegnap Metz és Vogezek közt franciákon nagy diadalt arattak, ellenséget visszaverték. Több ezer franciát, számos ágyut elfogtak. Üldözés harccal még tart.

Mai számunk főbb közleményei:

**Megkezdik a veszteség-ki-
mutatások hírlapi köz-
lését.**

**Vilmos császár fogja dik-
tálni a békét.**

**Anglia tengeri akciója a
monarchia ellen.**

Tábori élet Aradon.

A francia hajóraj kudarca.

Páris torrong.

A hadviselés milliói.

**Törökország, Bulgária és
Románia szövetezése.**

Halálos autókatasztrófa.

A pápajelöltek.

Teljes napfogyatkozás.

Csodák hadserege.

Arad, augusztus 21.

A katonanóták között, amelyek buján és pirosan virágoznak ki a hadba vonulók és a csatamezőn küzdők lelkéből, a népies költészet egyszerűségében és a csiszolt formák kereteiben, a rónáról jövő magyar bakatartalókos jókedvűből és a német gárdatiszt ihletéből, — megkapó volt egy német poema. Az a refrónje: „győznünk kell az ellenségeinken . . . hiszen csak kétannyian vannak, mint mi!” Ez nem az elbizakodottságnak, nem a hetvenkedésnek hangja; ez a valóság, a német fegyver igazi értékének kifejezője. A franciák, oroszok, angolok és belgák egyesült haderejével szemben támadó német csapatok a győzelem biztos tudatával mennek előre; amíg egy német katonára, egy német szuronyra két ellenség esik, addig nincsen akadályja ennek a félelmetes fölvonulásnak.

És ime, az egymást kergető, az egész világot ámulatba ejtő események igazat adnak a porosz katonanótának. Lüttich várát egy merész, nyilsebesen lecsapó támadás szerzi meg nekik. Mühlhausennél irtózatosságot sujtanak a franciákra: és a mi alatt egy seregük a francia segítséggel védett Namurt ostromolja más részük Elzásznál szoritja vissza az előnyomulókat, a német taktika zsenialitása, a német fegyverek feltartóztatatlan előnyomulása óriás siker meglepetését hozza meg: a németek bevonultak Brüsszelbe, a német csapatok megszállták Belgium fővárosát.

Csodák hadseregének kellene nevezni a német hadsereget, ha a csodákat, a melyeket a német fegyver

művel, nem tennék érthetővé, könnyen fölfoghatóvá az a valóság, a melyet a német hadseregről mindannyian tudunk, a melyet a németek ellenségei csak elvakultságukban nem vehettek észre. Minden német alattvaló és mindenki, a kinek alkalm lehetett valaha a német földön járni, tudta, hogy a német birodalomé a világ első katonasága. Akármilyen nagy volt az áldozat, a melyet a német polgárság a hadseregre költött, a gond, a melyet a katonaságra, annak mintaszerű ellátására, utólérhetetlen felszerelésére, brillians hadiszereire költöttek: a német nép ezt sohase sokalta. Az avatatlanok a militarizmus túltengésének mondták: a józan, takarékos, minden fölösleges kiadást és haszontalan fényűzést kerülő német tudta, hogy miért hozza meg ezt az áldozatot. Tiszta szemmel látta helyzetét, látta a revanche dühét, amely francia szomszédjában állandóan tajtékzott és támadásra készült; látta a tehetetlen irigységet, amelylyel a világkereskedelmet monopolizálni akaró angol nézi a német gazdasági föllendülést, észrevette a jeleit Oroszország alattomos munkájának, amely szláv gyűrűt akart húzni a monarchia és szövetségese köré. A németek, azt lehetne mondani, mindent, amit hatalmas iparuk, a tengerentúl minden részére nyuló kereskedelmük, fejlett mezőgazdaságuk szerzett, a hadseregre, a fegyveres készség és a hadi tulerő biztosítására fordítottak, mert tudták, hogy eljön az az óra, amikor Németország további fejlődését, jövőendő nagyságát fegyverrel kell biztosítani, megvédeni.

Mennyi milliókba kerül a háború?

— A gazdasági veszteségek és elmaradt jövedelmek. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

Az óra eljött. A német hadsereg fényesen beváltotta a hozzá fűzött várakozásokat; a német hadsereg nem volt érdemtelen az áldozatokra és arra a büszke szeretetre, amelylyel békeidőben az egész német nép körülvette. Néhány hete a hadüzenetnek: és a dicső fegyvertények egész sora kelti az ujjongást a németeknek és szövetségeseinek szívében. Belgium, a mely Anglia hitegetésében bizva, tesztével akarta védeni a franciák ellen irányzott támadást, a porba van sújtva; a fővárosa a németek kezében van, s ezzel elérte a legnagyobb megalázás, amely valamely hadviselő államot érhet.

Amilyen hatalmas, szédítő meglepetés volt a brüsszeli diadal, olyan meglepetésekre lehetünk a legközelebbi időben, hetek, vagy talán csak napok alatt elkészülve. A cammogó, hosszan előkészített hadviselési mód helyébe a német vezérek lángelméje újat teremtett: a gyors, félelmetes támadást, amelynél az ellenségnek alkalma sincs az egyik csapásból felocsudni és már a másik az előbbinél még irtózatosabb erejű éri. A német hadseregnél a győzelem nem a kedvező véletlen, nem a jó hadiszerecsene dolga, hanem a bizonyosság, amelyhez a béke idő alatt minden eszközt, minden szükséges kelléket megszereztek. Most már akadály nélkül mennek a francia földre, egy ellenséggel kevesebb van előttük.

Új honvédelmi államtitkár. A honvédelmi minisztérium, amelynek mostanig Karátsón Lajos személyében egy államtitkárja volt, új államtitkárt kapott: a király Szurmay Sándor altábornagyot honvédelmi államtitkárrá nevezte ki. A honvédelmi minisztériumnak Fejérváry Géza báró államtitkársága óta nem volt katonai államtitkára. A mostani háborús idő szükségessé tette a második államtitkári állás szervezését.

Magyar emlékek

Censtochowban.

(A pálos barátok kolostora.)

Három hete a világháború előestéjét ütük. A beláthatatlan bonyodalmas titokzatos ösvényen az első lépés volt az ultimátum útja Belgrádba. Azóta a világtörténelmi események rohanó tempóban száguldottak el fejük fölött, azóta harcban állunk a fél Európával. Azóta a történelem földnélküli Jánosa és igazságos Mátyása mellé került egy hazátlan Petár s egy szőszegő Miklós, a béke hazug hirharangozója, azóta félországokat hódítottunk meg napok alatt s jönnek még nagyobb dicsőségek is.

Az események forgatagában annyi békéjéből kikökönt élet és hely között belesodorták a harcok Censtochowo nyugodt klostromát, a harcok riadó kürtzavarába vegyül ma a szegény barátok szelid zeolozsmája. Még így is nagyon nyugodt és nagyon ismeretlen volna ez a határszéli lengyel város, mert hisz azt ki tartja emlékezetében, hogy az elnyomott lengyel polgárok hűsítővel, cigarettával fogadták az osztrák ellenséget, poseni lengyel véreiket. A háború véres aktualitása mellett azonban velünk, magyarokkal, érdekes vonatkozásban van.

Bunyitay Vince, pápai praelatus nagyváradi kanok, aki jár Censtochowban színes

Az olyan általános mozgósítás, amellyel a népfelkelést is hadbavivják, annyira új volt nekünk, annyira ismeretlen valami, hogy legtöbbeket egyszerűen szótlanná tette. Most azonban, hogy kezdünk magunkhoz térni, látjuk, hogy ebbe a súlyos operációba se haltunk bele. A háború a népek életében nem újdonság. Csak a háborúskodás és így természetesen annak előkészítése üt el a multak tapasztalataitól; amerikai méretű lett, nagyszabású és komplikáltabb, valóságos nagyüzem, míg azelőtt csak egy szatócsbolthoz volt hasonlítható. Ahogy most látjuk, az általános mozgósítás sem egyéb, mint a kulturnépek modern produktuma. Minél fejlettebb valamely ország, annál nagyszabású a mozgósítása, a háborúja.

A modern háborúk, mint minden mai intézmény, amely kiűt a régi keretektől, a nagyobb embertömegek, a tökéletesedett fegyverek és más hadiszerek igénybevétele következtében nagyobb áldozatot kívánnak, mint azelőtt. Az áldozatok azonban ma jobban eloszlának és emberbaráti intézmények által tűrhettebbé válnak. Megállapítható, hogy a modern háború súlya aránylag nem nyomoztób, mint a régebbi és hogy minden háború borzalmasága egyforma.

Az általános mozgósítás hatása különösen az első időkben észlelhető, zavarja a megszokott életmódot és a legtöbb üzemnek megzavarja az egyensúlyt. De azután valósággal jóieső visszahatás mutatkozik minden nemzetgazdasági téren, a változott viszonyokkal megbárátkoznak az emberek és megtalálják az utat és módot azok elviselésére, végül pedig még ha két vagy három millió ember fegyverben áll is, fantartható lenne minden üzem normális menete, ha nem lennének bestiák az emberek között, akik ópen háború idején használják ki a viszonyokat, hogy a segítségre szoruló legszükségesebb élelmiszereit drágítsák meg, sőt a száraz kenyert is kivegyék a szájából.

A háborúk vér és pénzáldozattal járnak. A

véráldozatról most ne beszéljünk, mert annak nagysága előre nem látható, azonban majdnem matematikai pontossággal kiszámítható, mekkora pénzáldozatot ró a háború a haza polgáira.

A monarchia 18-42 éves lakosságának száma a statisztika szerint 156 millió, tehát az összlakosság harmada százaléka. Ha ebből például egy negyed rész hadba vonul és ha levonjuk a hadsereg és tengerészet békelétszámát, akkor körülbelül 35 millió ember vonatik el normális foglalkozásától. Ezek átlagos napi jövedelme — igen magasán számítva — három korona. Eszerint a napi veszteség az említett 35 millió emberre 10 millió korona. Ezt a hiányt azonban pótolni lehetne, ha a be nem hívottaknak alkalmat adnánk, hogy naponta egy-két órával meghosszabbítsák a munkaidőt.

Az említett napi tíz millió korona elvesztését egyelőre figyelmen kívül hagyva, azt kell tekintetbe venni, mennyibe kerül általában a háború, továbbá és ez a legfontosabb, mekkora veszteséget jelent a nemzetgazdaságra ez a kiadás. A statisztikusok igen különböző feleleteket adnak erre a kérdésre. Egyik szerint 5, a másik szerint tizenhat koronát kell a számítás alapjául venni, mert ennyibe kerül egy-egy hadban álló katonára. Szerbia 18 hónapig tartott háborújának költségei fedezésére 800 millió korona államadósságot csinált, ami lakónként és naponként 50 fillér megterhelést jelent. Ha ezt a költséget a hadbavonultak számával (tehát a lakosság egynegyed részével) osztjuk el, akkor fejenként és naponta 4 koronába került egy-egy harcós. Tehát sem 5, sem 16 koronába. Az igaz, hogy a nyolcszáz millió még nem a szerb háború összes költsége. De egy államra sem az a fontos, hogy mennyibe kerül a háború végösszegeben, hanem az a fontos, hogy

mekkora veszteséget okoz a háború az állam nemzetgazdaságának.

képet rajzolt szavaival egy nagyváradi újságíró előtt a censtochowai klostrom pálos barátairól.

Orosz-Lengyelországban, alig 20 kilométernyire a határtól van Censtochowo városa. Az ötvenhatvan ezernyi lakosságú város az orosz helységek komorságával terül a végtelen lengyel síkságon. Tőle nem messze a Jaszna-góra, Magashegy, a censtochowai klostrommal. A dombon álló klostrom ötszögletes vár. Felvonó hidon és négy nehéz kapun át lehet a klostrom és a templom közelébe jutni. Óriási kockakövekkel kirakott udvar közelében áll az sugár tornyival, mely mértékekre állítzik a sikon s mely fölé áhitattal fordul a vándor lengyel...

Katolikus vallásának s lengyel nemzeti-ségének megszemélyesítője a klostrom, hódolatos szeretettel övezi hát... Censtochowo a lengyelek, sőt a világ legnagyobb búcsujáró helyeinek egyike, ahol évenként száz-ezrével fordul meg az ájtatos zarándok. És mind a lélek mélyéig áhitattal tölt, imádságos zarándok.

A viselkedésük mutatja ezt. Korai regge harangzúgás, orgonaszó, zenekar mellett kezdődik az első szent mise, az óriási templomba ezrével gyűl a nép.

És minden érkező, a szegény paraszt, a kalapos uradály — és ki tudná megmondani, melyik van több? — alázattal egész a földig hajol s megcsokolja a föld hideg követ...

Hiszen, édes Istenem porból vagyunk, porrá leszünk, szeressük és tiszteljük meg művel-tunkat...

A klostrom lakói pálos rendi szerzetesek, akiket még Nagy Lajos korában a király feleségének fivére, Ulászló opoliai herceg telepített ide Magyarországból, ahol őket nagyon megszerette. A pálos rend remete szent Pál alapítása, s Magyarországon nagyon elterjedt és kedvelt szerzetes rend volt. A generálisa is Magyarországon lakott, még pedig a török hódításig Buda Szent-Lőrincen, aztán Mária-Thalban Pozsony megyében. A pálosok anyakolostorának emlékét máig őrzik a budai hegyekben a Jánoshegy mellett, a Szép Juhász-nővel szemközt eső domboldal, melyet a budai hegyek közt a török pusztítását szerencsésen átélte legrégebbi lakosság, t. i. a tóki parasztok, máig Pálhegyének neveznek.

A rend közkedveltségéről s a felőle elterjedt jó véleményről szól egy megható történet Mátyás király idejéből. Az igazságos király előtt valamelyik udvari embere becsmérelte a rendet, hogy nem él magasztos hivatásának, hanem tobzódásokban tölt éjt, napot egyaránt. Mátyás nem szólt semmit, hanem ott tartotta az urakat magánál késő éjjelig. Éjjélkor felkerekedett velük, lopva a pálosok szentlőrinci monostorához ment s belopódtak a templom kórusára, a kapusnak pedig eltiltotta, hogy valakinek szóljon az idegenekről.

Néhány perc múlva egymásután jöttek a barátok szolozsmára. A gvardián jött először,

Erre a kérdésre feleletet keresve, egy olyan álmot vegyünk például, amely négy millió embert és 500.000 lovat állít hadba.

Állapítsuk meg a háboruban felhasználandó

1) a lovak,

2) a holt anyag értékét (élelmiszerek kivételével)

400.000 ló átlagos 600 koronás értéke — 240 millió korona.

Négy millió ember részére holt anyag 2000 koronájával az *nyolc milliárd korona*, de már ez igen bőséges számítás. Ez a holt anyag áll: ruházat (felső, alsó ruha, lábbeli), tábori felszerelés a katonák és a csapat minden eszközei, lovak számszámai, fegyverek, (kézi-fegyver, ágyú, géppuska, kard, szurony), töltények kocsik (élelmiszert, töltényt és podgyaszt szállító kocsik, kórházat, hidanyagot, vasutat és távirót, sütődét, konyhát és a speciális fegyvernemek kocsijait is ideértve.)

Feltéve, hogy a lovak és a holt anyag 50 százaléka pusztul el, akkor a veszteség 4120 millió koronára tehető.

A hadban álló ember és ló által fogyasztott élelmiszert (kérek kilenc millió koronára számítva) nem tekinthetjük veszteségnek, legfeljebb kiadásnak.

Veszteségnek csak azt az elmaradt értéköt lehet nevezni, amelyet a hadba szállt négy millió ember produkálhatott volna,

ha nem ment volna háborúba. Ez a veszteség napi nyolc millió koronára tehető, tehát egy év alatt 2620 millió koronára rug.

Ehhez adandó a fentebb kimutatott 4120 millió korona, úgy, hogy a tényleges kár 7070 millió.

Ezt az összeget a négy millió hadban állóra elosztva fejenként és naponként 48 korona veszteséget kapunk.

A monarchia népeinek egy napi jövedelmét 250 millió koronában számítva, az egy évig tartó háború az évi jövedelem egy ötöd-részét emésztené meg. Ha tekintetbe vesszük, hogy a háborúban elpusztult holt anyag pótlása nem történik rögtön a háborút követő év-

kezében egy fonott korbáccsal. Sorban utána mind a barátok korszertint. Egyenként megállottak a gárdián előtt, kámzsájukat megoldták, hogy fehér testük világított a templom homályában s a gárdián mindnek végigsujtott a fedetlen hátán. Legvégül maradt a gárdián maga s őt a legfiatalabb szerzetes csapta meg a kemény korbáccsal...

Ezek voltak a pálos szerzetesek. Sajnos, hogy a szerzetes rendek visszaállításával a pálosokat kihagyták, pedig ha valamelyiknek, úgy nekik volt jogcímük a hazatéréshez. Censtochowban azonban máig fennmaradt a pálosok szerzete s igen sok emléket, illetőleg vonatkozást őrizett meg a velünk való hajdani szoros kapcsolatáról. Ilyen jellegű írásos emlékek után kutatott Bunyitay kanonok is, de nem talált: annál nagyobb számmal vannak a klastrom minden helyén a magyar vonatkozású emlékek.

Igy mindjárt a templom bejáratánál Szent István és Szent László királyok s Szent Imre herceg majd életnagyságu képe. Szelid, ősi alakok, a szent áhitat és szárnyait bontogató művészet kezével megalkotva. És szakasztott úgy, amint a magyar emlékeink adják őket: jogar, aranyalma, illetőleg bárd és korona az ékességeik.

A többi elsorolhatatlan között *Martinurti* — helyesen *Utjesenics* — György, a híres magyar érsek életéből vett képek vannak még a

ben, nyugodtan állítható, hogy az a veszteség 2—3 évvel a háború után a nemzetgazdaság megerősítése nélkül helyre üthető. Érezhető lesz ellenben a háborúval járó

eltolódása a jövedelmi és termelési viszonyoknak,

ezzel összefüggően minden veszteségnek gyors és intenzív áthárítása a fogyasztóra,

még pedig azokra a fogyasztókra, akik egyúttal nem termelők és azért nincsenek abban a helyzetben, hogy az áthárítást tovább üzzék.

Ez a gyors áthárítási törekvés okozza a fontos élelmiszerek dragulását, természetesen más körülmények hozzájárulásával.

A francia hajóraj kudarca az Adrián.

(A hősi Zenta. — A monarchia hadihajóinak fölénye.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Bécs, augusztus 21.

Tizenhat francia hadihajó volt csak képes nagy ágyúival arra, hogy egy kis torpedóhajónkban kárt tegyen és közel husz éves Zenta nevű kis cirkálót a háró föladására készítette! Tizenhat nagy francia hajó majdnem tehetetlen két kis hajónkkal szemben!

A franciáknak meg van az a sajátosságos szokásuk, hogy dresdnoughtjaiknak különösen szellemes neveket adnak. Van közöttük olyan, amelyet nagy filozófusokról, Voltaire-ról, Diderot-ról, Condorcet-ről neveztek el, van „Justice” és van „Verite” nevű csatahajójuk, sőt Renan, a nagy szkeptikus sem kerülhette el, hogy neve ott ne diszelegjen egy csatahajó bugján. Csak azt szeretnénk tudni, hogy mi köze az „Igazságnak” és a „Jognak” ahhoz, hogy a francia köztársaság hajókat küld ki a szerajevói merénylet nagyobb dicsőségére? És mit szólnak volna Michelet és Renan ahhoz, ha tudomást szereztek volna, hogy nevükkel így visszaélnék?

Természetes dolog, hogy a középtengeri hadiállapotra s arra való tekintettel, hogy Montenegrónak nincs tengeri hadereje, a mon-

klastromban. Utjesenics egyidőben ugyanis perjel volt Censtochowban.

Azóta, hogy Bunyitay kanonok a vendégszerető s a magyarok iránt mindig lelkesedő barátok között járt, nagy dolgok történtek Censtochowban. A klastromot megrakták orosz katonákkal sőt már ki is üritették tőlük...

Az orosz katonák futva menekültek a lengyel-német hadak elől, mert ezek örökükbe, övéikbe jöttek, ahol már a török időkben nagy és dicső harcokat álltak. Az orosz tisztek ellenállás nélkül adták át mindent, csak hogy ép úgy nem tettek, mint 1863-ban, hogy megtagadták a lengyelek ellen való vonulást. Erzik ő is, hogy Lengyelország nemzeti jellegét el nem veszítheti ma, hogy előrehaladt fejlettsége, irodolma, művészete nem engedi az erőszakos elnyomást sokáig tengődni s ezért nem bánják, hogy egy ellenséges alattvaló helyett békeeséses szomszédot bírnának bennük, mely végre is csak a szláv eszme exponense lenne... Félő azonban, hogy az orosz marsekelt körök ez a raménye már aligha teljesül, Lengyelország szívében mélyebben ég a szenvedett fájdalomak kinja, mint a fajszeretet melegsége, mert volt alkalmuk megismerni ezt a fajszeretetet →

Censtochow klastromában seng a lengyel zsolttár, barátok énekes ajka, bucsók serege énekl, hogy szabad Lengyelország s szabadító testvérei a balsorsban a magyarok.

tenegrői partoknak blokádjá haditengerészetünknek csak egy mellékes akciója. Ebből magától érthetőleg következik, hogy a blokádjá keresztlvitelére csak öreg és egészen kiesi hajóegységeket küldtek ki, a tulajdonképeni értékes haderőket nem használták ehhez a művelethez. Ezekhez a blokározó hajókhoz tartozott a Zenta is, amelynek vékony, ötven milliméternyi páncélán kívül semmi védőfegyvere. Felszerelése nyolc tizenkét centiméteres és tíz 47 centiméteres ágyúból s négy mitrailleusból áll. A gépeinek löereje összesen 7950 s így gyorsasága, amely eredetileg 21 tengeri mértföld volt, az idők folyamán körülbelül 18 tengeri mértföldre csökkent.

A Zenta valószínűleg a legdélebbre előretolt blokádhajó volt. Három nap előtt virradatkor tizenhat francia páncélos és páncéloscirkáló füstfellegjét vette észre a nyugati láthatáron. Ezek az éj folyamán azzal a szándékkal, hogy a gyenge blokádhajóraj visszavonulási útját elvágják, az Adria nyugati partjain észak felé hatoltak s azután keletre fordultak a blokádrayon ellen. Csak hogy a Casa sorhajókapitány parancsnoksága alatt álló egész hajórajnak sikerült észak felé fordulni havaria nélkül.

Csak a legdélebben levő Zenta jutott a teljes gözzel közeledő francia hajóraj lövonalába. Gondolkozás nélkül válaszolt a tüzelésre a bátor kis Zenta összes fegyvereivel s

sikerült is neki — amint azt az ellenfél is beismeri — néhány francia cirkálót megrongálni.

Az egyenlőtlen harc kimenetele azonban nem lehetett kétséges. Külföldi jelentések szerint, a Zenta negyed óra alatt elsüllyedt, más hírek szerint, semleges kikötőbe futott.

Ha a hősi hajó további sorsáról nincs is még biztos hír s ha el is fogadjuk azt a feltevést, hogy a Zenta elsüllyedt, akkor is bátran harcolva érte őt utol sorsa, amelyben megelőzték az angol „Amphion” és „Warrior” s a német „Emden.” Ugy viselkedett ez a kis hajó, mint ahogy azok, akik flottánk szellemét ismerték, elvárták. Szünet nélkül tüzelve, egy pillanatra sem gondolva a megadásra s ezzel a megmenekülésre, a tiszték s a legénység előtt szüntelenül ott lebegve az ősek lissai példája, úgy süllyedhetett el magasan lengő piros-fehér-piros zászlajával a derék kis hajó!

Ha bebizonyosul az elsüllyedésről szóló hír, akkor meggyászolják derék tengerészeinket, de büszkeség is tölti el keblünket. Mareknyi legénység megmutatta az óriási tulsulyban levő ellenségnek, hogy sokkal értékesebb dolgokra gondolnak, mint életükre: kötelességükre. Bizonyos azonban, hogy személyzetéből sokat ki is menthettek a vízből. Miután az ócska Zentának hadi szempontokból semmi jelentősége sem volt, esetleges elvesztése a további tengeri harcra nincs jelentőséggel.

A „Zenta” közelében futott teljes gözzel egyik torpedószúznok. Miután a Zenta ágyuit elnémitották, ellene irányult az ellenséges hajóraj tüzelése. Tizenhat nagy hajó hosszabb ideig lövöldözött a kis torpedószúzó után s habár hatvan-hetven méter hosszú, hat méter széles s a víz színétől körülbelül négy méter magas célpontot nyújtott az, a számtalan lövedék közül egy, de egyetlenegy sem találta! A franciák hallatlanul rosszul lönek s ez alkalmal is bebizonyult, hogy nem a hajók és ágyuk száma döntik el az ütközetet, hanem az emberek, akik a hajókon az ágyuk mögött állanak!

Üdvözlünk flottánkat, amely a megtámadott Adrián őrt áll s partjainkat megvédi!

A teljes napfogyatkozás

(Az aradi megfigyelések.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

Rég nem látott érdekes tüneményt szemlélhettek ma délután a föld lakói. Ma délután ugyanis tanui lehettünk a teljes napfogyatkozásnak, amely a legritkább természeti jelenségek közé tartozik. A csillagászat tudománya szerint a napfogyatkozást az idézi elő, ha a hold földünk és a nap közé jut s ennek következtében eltakarja előlünk a nap korongját. A napfogyatkozások különbözők: van részleges és teljes napfogyatkozás.

Amit ma látunk, az teljes napfogyatkozás volt és pedig a legtisztábban megfigyelhető napfogyatkozás. Az előzetes jelzés szerint Aradon tízenkét óra negyvenhárom perckor kellett kezdődnie a napfogyatkozásnak, míg Budapesten egy óra öt perckor kezdődött. A napfogyatkozás legteljesebb mértékben Oroszországban volt látható, Aradon csak körülbelül nyolcvankét százaléka homályosodott el a naptányérnak.

Aradon már a déli órákban teljesen fölkeszülve várta a lakosság az égi „csoda” kezdetét. Az idő kitűnően kedvezett és az emberek, épp úgy, mint a gyerekek fekete üvegekkel megrakodva vonultak ki az utcára, hogy jobban figyelhessék meg a napfogyatkozást. A hold korongja pontosan 12 óra 43 perckor mutatkozott először a nap keleti oldalán. Az emberek pár pillanatig figyelték és szinte kórusban mondták:

— Már látni, már látni!

Azonban már a következő percben ismét nem volt látható a tünemény, mert sötét felhők takarták el a napot. Ez azonban csak pár percig tartott, mert a nap korongja ismét a derűt ég kékjébe csuszott és a fogyatkozást pompásan lehetett megfigyelni. Az embercsoportok ismét ujjongva és a nap tűzétől könyes szemmel figyelték a jelenséget. A fogyatkozás egyre jobban erősödött, úgy, hogy délután 2 órakor a napból már csak olyan kis sarló látszott, mint amilyenek ujholdkor a hold tányérját látjuk. Ekkor többször apró felhőrojtok húzódtak a napra és ezekben a percekben már szabad szemmel is látható volt elfogyott nap. Azonban a figyelő emberek nem tették le a kormos üvegeket, sőt látcsöveket is vonultattak föl, hogy tisztábban gyönyörködhessenek a ritka látványosságban. Az önkéntes viccelők persze most se takarékoskodtak tréfáikkal:

— Vége lesz a világnak, mert elfogy a nap.

— Ez a napfogyatkozás azt jelenti, hogy valamelyik nemzet eltűnik a föld színéről.

— Akkor az biztosan az orosz lesz, mert ott látható legtisztábban a napfogyatkozás.

Ezekben a percekben a nap oly gyöngön világitott, hogy az ember azt hitte volna: sötét erdőben van napszállat idején. A levegő erre az időre teljesen lehűlt és voltak, akik a napon is melag felöltözésben dideregtek. A falu népének ismerői ezt mondogatták:

— Falu helyen, ahol nem tudnak a napfogyatkozásról, azt hiszik, hogy nagyon beborult és rettentő vihar lesz. Ilyenkor kiviszik a falu határára az összes ásókat s a földbeállítva várják a vihar elvonulását. Az a hiedelem ugyanis, hogy a vihar elfut az ásók tömege elől.

— Az én falumban — magyarázta a román vidékéről származó egyik hivatalnok — bizonyosan térdre borul most az egész nép és a pappal együtt imádkozva kéri az istent: irgalmazzon nekik a bűnös világnak.

Igy folyt az utcákon a kaszinózás, mig nem három óra előtt néhány perccel a nap megszábadult terhétől és ismét ragyogó kedvvel ontotta forró sugarait, jelezve, hogy vége van a napfogyatkozásnak.

Tábori élet Aradon.

(Találkoznak a régi ismerősök. — Hogyan működik a tábori posta?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

Soha nem tapasztalt élénkség uralkodik napok óta Arad utcáin. A katonaság ellepte a város minden részét és érdekes, mozgalmas világot varázsol a gyakran kihalt utcákra. Annyi katona van Aradon, hogy a házakban, a középületekben helyezik el. Különösen a Batthyány-utcában nyüzsegnek a kék és csukaszürke ruhás legények. Ambár már nem valamennyien legények, mert van közöttük harmincnyolc-egyven éves ember is, de olyan vidáman vannak és olyan heves lelkesedéssel néznek az eljövendő események elé, mintha csak huszhuszonöt esztendő suhant volna el fölöttük. A különböző vidékekről idevezényelt tisztek között az aradi polgárság olykor-olykor régi ismerősökre bukkan. Az „öreg fiuk”-at gyakran állítják meg az aradiak:

— Szervusz kedves barátom! — hallatszik az utcákon és kávéházakban, amint egy-egy népfőlkelő tiszteket valamelyik, tíz-tizenöt esztendő óta nem látott barátja föltedzi.

Érdekes, hogy a népfőlkelő csapatparancsnoka, Plank tábornok is egyik régi ismerősére talált Aradon. Palmay Lajos dr. közjegyzőt huszonégy esztendővel ezelőtt szoros ismeretség szálai fűzték Plank tábornokhoz, aki akkor még kapitány volt. És a tábornok az utcán fölismerte a negyedszázad óta nem látott ismerősét.

Nemcsak az ismerősöket, hanem az ismeretleneket is a legnagyobb szívélyességgel és barátsággal fogadja Arad lakossága. A tegnapi és a mai piacon több katona jelent meg, hogy élelmicikkeket vásároljon. Az asszonyok, leányok valóságos virágosöt zuditottak a katonákra és megtörtént, hogy egy szakács, pocakos népfőlkelő olyan fölvirágozva bolyongott a piacon, mintha ő lett volna a solymári rózsaszűz. A negyvenen túl lévő infanterista maga is jól mulatott ezen a kedvesen komikus fölbecézésen. A katonákat azonban nemcsak virággal, hanem élelemmel is bőven ellátják. A Batthyány-utcában például délutánonként egész piac keletkezik az odaburcolt dinyékből, amelyeket vagy ingyen, vagy pedig nagyon olcsón adnak át az izzadó katonáknak. A Fischer-Eliz-féle udvarban fölállított tábori konyhákban minden dűben friss paprikás és egyéb jó várja a katonákat, akiket úgy itt, mint a többi szállásaikon sörrel traktálnak a jószívű aradiak. Az érdekes tábori konyhák körül nagy gyermekraj nyüzsg és a katonák szívesen részletetik őket a menüsajjukból.

A külváros népe anyagi képességéhez mérten veszi ki részét a népfőlkélok segélyezésében. Megtörtént például, hogy egyik napon váratlanul vagy nyolcvan katona érkezett a György-utcába. A tábori konyha akkor már befejezte működését és a váratlan vendégeknek így nem jutott a katonakosztból. Egy favágó, a városzerte ismert „Gyuri bácsi” erre egy hatalmas üstben paszulyt főzetett nekik és pár óra múlva valamennyien jóllakva nyújtóztak el a fák árnyékában.

Mert bizony olyan ez a tábori élet, hogy a katona nem nagyon válogathat a lakásban. Érdekes véletlen következtében Biró Dezső to-

mesvári mérnök, aszfaltvállalkozó abba az utcába került, amelyet majd neki kell kiaszfaltozni. A város ugyanis neki adta oda a Kapu-utca aszfaltozási munkálatait és most Biró, aki népfőlkelő hadnagy, a Kapu-utcában kapott szállást.

— Nem baj — mondta — legalább jól kiismerem a terepet és ha hazajövök a háborúból, könnyebben megy a munka itt.

A katonák mindenütt a legnagyobb figyelmet és rendszeretettel áruják el. Egyes házak udvarán ugyanis értékes kortek vannak és a hadfiak viláért se nyultak volna a virágokhoz.

Az itt állomásozó katonaság parancsnoksága a felsőkereskedelmi iskola épületében van, amelynek bejárójánál ott iobog a dualizmust jelképező piros-fehér-zöld s a fekete-sárga zászló. Itt intézik a csapat ügyeit, itt jelentkeznek a tisztek és innét viszik a postát a sáros iramban rohanó katonai autók. Minden csapat külön tábori postát is visz magával és így az Aradon ideiglenesen állomásozó különítmény is föl van szerelve tábori postával. Ezt katonai egyenruhában lévő postatisztek kezelik, akik természetesen a parancsnokság hatásköre alatt működnek. A tábori posta, amely két kocsiból áll: egy levélgyűjtőből és egy mozgópostából áll, — egy nagyobb középület udvarán tanyázik és alig győzi föl dolgozni a tábori levelek ezreit.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az örökség átka. (Nagy sláger az Urániában.) Egy megkapó színesű drámát mutat be a színház közönségének. A pénzszóvárság mely annyi gonosztettnek a szülője, ismét egy gátlott akar véghezvinni. Egy gyám, ki gyámoltja vagyonát akarja megszerezni és hogy ezt elérhesse, nélkül kéri azt. Mikor pedig a gyámolt visszautasítja őt, egy elhagyott padlás-szobába zárja, kinezza, szenvedni hagyja, hogy ez a sok szenvedés majd megpubitja és megadja magát. Am a szenvedőnek megmentője támad, kinek bár majdnem életébe kerül a dolgot, sikerül őt kiszabadítani a gonosztévő karmai közül. Ezt a szép tárgyat gyönyörű drámai jelenetek keretében dolgozza fel a darab, melyet a leghíresebb színészek játézanak, mintegy megkésztetve annak szépségeit. 5

* Uj Nordisk szenzáció az Apollóban. Az Apolló színház már több ízben tanúságot tett a mellett, hogy a hiányos közlekedési forgalom mellett is a filmpiac legújabb eseményeiből tudja összeállítani a műsorát. Ma is ezt állapíthatjuk meg. A fővárosi mozikképzőházak csak most hirdetik a legújabb Nordisk sláger bemutatását s az aradi Apolló-színház már ma este tartotta meg a premierjét ennek az eseményszámába menő nagyszabású képnek. Hasábot lehetne írni arról, hogy a Nordisk filmgyár milyen fenomenális képpel lepte meg újból a mozikképzőházakat, de miután a részletes ismertetésre nem áll elegendő hely a rendelkezésünkre, be kell örnünk annak a hangsúlyozásával, hogy a ma óriási sikerrel bemutatott dráma (Belső érzés 33 felvonás) a legkiválóbb és legemlékezetesebb mozifilmeket is fölülmulja minden tekintetben. Zsufolásig megtelt nézőtér gyönyörködött a hatalmas művészi alkotásban, melyen kívül még számos esodás kép egészíti ki az Apolló új műsorát. Szombaton ez a sláger-műsor kerül vetítésre. 8

* Zeneintézeti beiratások az 1914-15 tanévre egész nap eszközölhetők a B. Szalay Aranka és Békési Pál-féle zeneintézetben (Szabadság-tér 7., II. em.) 4684

* Az aradi zenekonzervatóriumban Szabadság-tér 21. a beiratások f. é. szeptember hó 1-én kezdődnek. Műttermüller József igazgató. 4681

* Európa és egyes államok háboru-térképei Kerpeinói kaphatók. 411

* „Mignon” és „Szevillai borbély” legközelebb az Urániában. 5

A király katonái között.

— Intimitások Ferenc József életéből. — A volt aradi dandárparancsnok és az uralkodó. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Bécs, augusztus 21.

Nyolcvannégy év előtt 1830. augusztus 18-án hajnalban ágyudörgés jelentette Bécs lakosságának az örvendetes hírt: az uralkodóháznak új fiúsarja született. A schönbrunni kastélyban Zsófia főhercegnő, Ferenc Károly főherceg hitvese adott hat évi házasság után életet első fiának Ferenc Józsefnek. Gállparzer, a nagy poéta költői sorokat írt Zsófia főhercegnő kis csecsemőjéről és látónoki ihlettel írta:

— Mint népeinek vezetője jár majd legelől.

Szinte betűről-betűre beteljesedett ez a költői jóslat és ma, a nehéz világtörténelmi pillanatokban egész Ausztria és egész Magyarország népe együtt az utolsó szál emberig hősiességel jár királyá és császára nyomában. Katona ma már minden arra hivatott embere a hazának és mint katonának kétszerezsen parancsolója a király, aki maga is kora ifjúságától kezdve katonai fegyelemben, katonai szigorban tölti életét. Katonásan kel, katonásan él és amíg az aggkor nem nehezedett vállaira, számtalanszor kivette a részét a katonai, a hadi fáradságtól is, ott élt, szenvedett, harcolt mint legfőbb hadur katonái élén.

Egy hősiességével hírnevessé vált tiszt egy ütközetben szemé tájékan kapott súlyos sebet és sebesülése következtében megvakult. Szerencsétlenségét igazi hőshöz illő akaratával és türelemmel viselte a tiszti, aki vakágában egyetlen vigaszt és gyönyörűségét a zenében találta. Csekélyke nyugdíja azonban csak ritkán engedte meg, hogy ennek a szép szenvedélyének hódolhasson. Valamely véletlen az uralkodó tudomására juttatta a vak tiszt megváltó esetét és

Ferenc József audienciára rendelte magához hős katonáját.

Amikor a vak tiszt elfogódottan tapogatózva, bizonytalan mozdulatokkal belépett a felség dolgozószobájának ajtaján, az uralkodó elébe sietett, megszorította a kezét és szívéhez sző, meleg, őszintén meghatott hangon mondotta:

— Ön vitéz tiszt volt és én tudok azokról a hősi szolgálatokról, amelyeket ön hazánkért tett. Ismerem azt is, hogy milyen keserves veszteség érte önt és belátom, hogy nincs a világon olyan hatalom, amely pótolhatná, visszaadhatná azt, amit ön vesztett. Ha azonban az én részvétem és őszinte barátságom valami kis mértékben megvigasztalhatja önt: biztosíthatom arról, hogy minden körülmények között számíthat rám. Csekély jele legyen csak nagy hátnak, amikor átnyújtok önnek egy az udvari operaházba szóló belépőjegyet. Ez az ön helye lesz élete fogytáig és örömmel fog szolgálni, hogy ha ön gyakran eljár az operába és élvezze kedvtelését: a zenét!

A derék tiszt a meghatottságtól köszönetet is alig tudott rebegni.

Bélafeleli Fekete Miklós, aki ezidőn vonult nyugalomba altábornagyi rangban a főváros térparancsnoki állásából, azelőtt pedig az aradi dandár népszerű és a polgári társadalomban is kedvelt elegáns parancsnoka volt, 1878-ban a boszniai okkupációban mint hadnagy szolgált. A hadnagy az okkupációs hadjáratban súlyosan megsebesült szeptember 21-én és Bécsbe szállították és az 1. számú helyőrségi kórház-

ban helyezték el. Az uralkodó, aki többször fölkereste a boszniai hadjáratban megsebesültek betegágyát, így jutott el bélafeleli Fekete hadnagy ágyához is. A hadnagy állapota oly súlyos volt, hogy alig bírt megmoccanni. Az uralkodó részvétellel nyilatkozott előtte és kijelentette, hogy tudomása van nemcsak Fekete hadnagy vitézségéről, hanem arról is, hogy a hadnagy édesapja, aki századosi rangban harcolt az armádiában Solferinonál halt hősi halált. Ferenc József ezután az ütközet egyes részleteiről beszélt és ismételt tetszéssel, elragadtatással emlegette Fekete hadnagy vitézségét, mire a hadnagy azt kérte, hogy felgyógyulása után tovább szolgálhasson a lovasságnál.

— Teljesíteni fogom a kívánságát — mondotta az uralkodó — bár tudom, hogy elődei már évtizedek óta gyalogságom tisztjei közt vitézkedtek, ön csak hivatkozzon mai ígéretemre.

Amikor Bélafeleli Fekete Miklós felgyógyult, kihallgatást kért az udvarnál, hogy megköszönje a hadidiszitással ellátott katonai érdemkeresztet, amellyel az uralkodó vitézségét megjutalmazta. Az audiencián a király ismét a legkegyesebben beszélgetett az ifjú tiszttel, örömeinek adott kifejezést, hogyjismét egészségben látja viszont és így szólt:

— Mindent el akarok követni, hogy egy ilyen kitűnő, fiatal, vitéz tisztet segíthessek!

Két évvel később Fekete hadnagy, aki a hadiskolát látogatta, udvari bálra kapott meghívót. A király megismerte az óriási és előkelő társaságban is a daltás fiatal tisztet, egyenesen hozzament és elbeszélgetett vele. Érdeklődött egészségi állapota iránt és elismerését fejezte ki, hogy Fekete hadnagy annyi fáradság után most sem riadt vissza a hadiskola nehéz tanulmányainak tanyulmányozásától.

— Csak bátran előre tovább — biztatta szívélyesen hadnagyát az uralkodó — amit megígérttem, nem felejttem el!

Bélafeleli Fekete Miklós ragyogó katonai pályafutása arra vall, hogy az uralkodó ugyan meg is tartotta, amit ígért.

Rövidebb lejáratu ígéretet tett a király két kis bécsi tisztnek. A két tiszt a schönbrunni parkban sétált, ahol egy egyszerű, minden feltűnő uralkodócsaládhoz tartozást eláruló jelvény nélküli tiszt kabátban levő tiszttel találkoztak, akit katonásan üdvözöltek. A tiszt szalutált és barátságosan megszólította bajtársait, érdeklődött életük, körülményeik iránt.

— Minden jó lenne — mondta az egyik tiszt, aki — jó kameráddal szemben nyitott, beszédessé vált, — Bécsben pompás az élet, csak a kaszárnyánkban egy kissé több kényelmet adó szobákat kapnánk. Az ágyon kívül egyetlen használható butordarab nincs a szobánkban.

— No ez még nem olyan nagy baj — nevetett a barátságos ismeretlen tiszt. — Ezen azt hiszem, könnyen lehet segíteni.

Hamarosan elbucszott tiszt barátaitól, a kik még sétálgattak egy darabig, azután hazatértek a „kényelmetlen” kaszárnyába, ahol óriási meglepetéssel konstatálták, hogy szobáikat valaki pompásan bebutoroztatta. A „valaki” — mint rövidesen megtudták — a schönbrunni parkban beszélgető kamerád volt: a

császár, aki sietve-sietett a két tiszt apró kívánságát teljesítenie.

Ugyancsak egy bécsi udvari bálon történt, hogy egy fiatal szekerészhadnagy mindent elkövetett, hogy egy elbűvölően szépséges ifjú grófnővel táncolhasson. Végre bemutatott szíve hölgyének, akit fölkerett egy fordulóra, de a fiatal komtesz így felelt:

— Én nem táncolok furvézerekkel!

A kis szekerésztiszt lesujtva és fülíg verezve fordult el és legszívesebben a föld alá bujt volna. Pillantása egyszerre csak az uralkodóval találkozott. A király közvetlen közelben állt és mindent hallott. Mosolygó arca keményre vált és tiszta szemé metszően nézett a grófnőre. A hadnagyot azonban szívélyes, nyájas hangon szólította meg:

— Kövessen hadnagy ur!

Az uralkodó egyenesen leányához Mária Valéria főhercegnőhöz vezette a szekerészhadnagyot és megkérte a bájos ifjú főhercegnőt, táncoljon a tiszttel. És az udvari bál ragyogó közönsége álmélkodva látta, hogy

a király leánya egy szimpla tréhadnaggal nyitja meg a táncot.

Csak kevesen, a felség legközvetlenebb környezetéből tudtak arról, mit jelent ez. A gőgös fiatal grófnő természetesen megszégyenítve hagyta el a Hofburg ragyogó helyiségeit.

Roppant kedves és vidám epizód az, amely a királlyal a bécsúj helyi katonai akadémián történt. Ferenc József minden előzetes bejelentés nélkül megjelent az akadémia egyik tantermében, ahol E. százados tartott előadást.

— Ne zavartassa magát százados ur, folytassuk az előadást — szólt a felséges ur a meglepett tiszthez és egy széken foglalt helyet, zöldtollas tábornoki csákóját pedig az előpadra helyezte. A padban az akadémia egyik növendéke — jelenleg B. vezérkari őrnagy — ült, aki eleinte csak nézte, utóbb merészen fogdosni is kezdte a felség csákóját és a zöld tábornoki tollbokrétából szerencsésen letépett egy szálát emlékül. Társai örületes jeltörőzással, sugdosással, integetéssel biztatták, hogy szerezzen nekik is egy-egy ilyen ritka „emléket” és B. nagybátran hozzá is fogott a munkához: egymásután tépogette ki a zöld tollakat. Addig „dolgozott” B., amíg az uralkodó is észrevette a működését és megszólította:

— Mit akar kedvesem azokkal a tollakkal.

A kis akadémista feszeseen, elhalványodott arccal pattant föl, de őszintén válaszolt:

— Emlékül vettem el Felsőg!

— Nos és egy szál nem lett volna elég emlékül?

— Nem Felsőg, mert a bajtársaim mind-egyike reflektál egy ilyen drága emlékre.

A király elmosolyodva nézett végig a tanterem padsorain:

— Kissé sokan vannak — szólt. — Ilyen körülmények között logikusabb, ha az egész tollforgót maguknak ajándékozzom!

Azzal saját kezével tépte le a tábornoki csákóról a tollforgót és a kadétoknak adta. Azután az osztály tanárjához fordult:

— Miután ilyen lekoppasztott csákkal nem mehetek: százados ur lesz szívem kölcsönözni nekem a sapkáját.

És valóban: az uralkodó E. százados egyszerű sapkájában távozott Bécsúj helyről.

Katonai körében mindig körülrajongott és bálványozott is volt az őz király, akiről száz meg száz ilyen történetet tudnak azok, akiknek alkalmuk volt az uralkodóval katonai szolgálásban szembekerülni. És ma, amikor ezek és azok harcolnak a csatateren, százak, meg

százak hullanak el a hazáért, bizonyos sokan gondolnak vissza arra az időre, amikor az uralkodót testi erői a harca is képessé tették. 1859-ben a hősi ifjú uralkodó rettentetlen bátorsággal, életével mit sem törődve harcolt ezredei élén és lováról visszafordulva lelkesítően, büszkén kiáltotta katonáinak roham közben:

— Előre bátor hőseim! Nekem is van feleségem és gyermekeim, akikért élnem kellene!

Szapáry István gróf halálos autóbalesete.

(Egy katonai gépkocsi szerencsétlensége Makónál. — Kállay Tamás képviselő megsebesült.)

Távirati tudósítás.

Makó, augusztus 21.

Ma délután halálos automobilkatasztrófa történt Makón, amelynek egyik fiatal arisztokratánk, ifjabb Szapáry István gróf esett áldozatául.

Szapáry István gróf már a mozgósítás első napjaiban mint az önkéntes automobilosztály tagja jelentkezett a hadvezetőségénél s azóta szolgálatot is teljesít. Tegnap reggel soffőrrel és Kállay Tamás országgyűlési képviselővel, aki a 10. számú császári és királyi huszárezred tartalékos hadnagya és maga is szenvedélyes autózó, automobiljával utnak indult, hogy Makón keresztül Délmagyarországra menjen.

Az utat a katonai jelzésű automobil akadálytalanul tette meg Makóig. Kevéssel Makó előtt hirtelen nagy dörrenés hallatszott,

a gépkocsi mindkét első pneumatikja elpattant.

A soffőr fékezni próbált, de már késő volt: a nagy lendületben lévő automobil irányt vesztett, az utszéli árokba futott s ott a szó teljes értelmébe felborult, maga alá temetve az utasokat.

A fölborult autó benzintartója felrobbant

és fölgyújtotta a karosszériát.

A környékbeliek azonnal összeszaladtak s kiemelték a roncsok alól a szerencsétlenül jártakat, akik hamarosan orvosi segélyben is részesültek. Az orvosi segítség azonban

Szapáry grófra nézve már későn jött, s gróf oly súlyos sérüléseket szenvedett, hogy néhány perccel a katasztrófa után kiszenvedett.

Kállay Tamás állapota is aggasztó: a fiatal képviselő könnyebb természetű agyrázkódást és belső sérüléseket szenvedett, míg a soffőr rendkívül súlyos sebeket kapott.

A szerencsétlenül járt arisztokrata mindössze huszonhat éves volt, legidősebb fia idősebb Szapáry István alberti-i nagybirtokos os. és kir. kamarásnak s nejének, Atzél Constanconak. Kállay Tamás most harminchét éves s másodízben tagja már a magyar országgyűlésnek. Aradon jól ismerik, a legutóbbi választás harsányan is tevékeny részt vett.

Kémkedéssel gyanúsított birodalmi tanácsos.

(A franciák brutalitásai. — Minden idegen: kém. — „Les austro-allemands.”)

Távirati tudósítás.

Bécs, augusztus 21.

Mint ismeretes, a „Viener Telegraphen-Korrespondenzbureau” s a német Wolf-ügynökség párisi tudósítóját, Schiff Frigyes birodalmi tanácsost, az első mozgósítási napon Párisban kémkedés gyanúja miatt letartóztatták. Schiff ma 9 napi utazás után Svájcban keresztül Bécsbe érkezett s élményeiről a következőket beszélt el:

— Szerkesztőségemből azt az utasítást kaptam, hogy maradjak Párisban, ameddig csak lehet. Én megfeleltem az utasításnak, s csak akkor gondoltam az elutazásra, amikor augusztus elsején a Havas-ügynökségtől — amellyel mint tudósító természetesen állandó összeköttetésben voltam — telefonáltak nekem délután négy óra tájban, hogy a francia miniszterium elhatározta az általános mozgósítást s figyelmeztettek, hogy jó lesz elutaznom. Néhány perccel később azt a hírt kaptam más oldalról telefonon, hogy a kormány közhírré fogja tenni, hogy az osztrákok és németek — a franciák ez alkalommal

egész új nemzetet kreáltak, „les austro-allemands”

igy volt a rendeletben — az első mozgósítási napon tartoztak elhagyni Franciaországot.

Rögtön utazni akartam s becsomagoltam podgyászomat. Ép automobilba akartam szállani, amikor egy ur lépett hozzám s megkérdezte, hogy én vagyok-e Frederic Schiff? Igenlő válaszom után elmondta, hogy ő az én negyvedem rendőrhizosa s az az utasítása van, hogy engem tartóztasson le.

— Miért? — kérdeztem.

— Kémkedéssel van vádolva.

Ezután kijelentette, hogy utasítása van, hogy nálam házkutatást tartson. Több defektívvel bement lakásomba s jelenlétemben hozzáfogott a kutatáshoz. Lefoglalta összes írásaimat, keresztkutatta podgyászomat s azután a legközelebbi rendőrhivatalba vezetett.

Itt kihallgattak, azután átnyújtották nekem a letartóztatási parancsot, amelyet Honnion rendőrprefekt irt alá s amely szerint „Nevezett Schiff Frigyes hozzánk érkezett jelentések szerint az 1886-iki kémkedésről szóló törvénybe ütköző bűntettel alaposan gyanúsítható”.

Ezután a Conciergerie-be vittek vizsgálati fogságba, ahol megismerhettem a francia igazságszolgáltatási eljárás szigorúságát. Elvették pénzeimet s értéktárgyaimat, azután brutalisan belütköztek egy piszkos és szűk cellába. Eddig meglehetősen nyugalommal néztem a történeteket, mert meg voltam győződve, hogy csakhamar kiderül a tévedés, amelynek áldozata vagyok. De abból a bánásmódból, amelyben részesültem, láttam, hogy az ügy komolyabb, semmint-hogy gondoltam. Arra kértem a fogházfelügyelőt, hogy egy közeli vendéglőből ötet és italt hozathassak, de az durván válaszolt:

— Spiónok számára nincs restaurant.

Az éjszakát felöltözve töltöttem a szennyes pécisen. Hat óra tájban a fogházor bodugta a fejét a kémlelő lyukon s bekiabált:

— Felkelni! A cellát kiséperni!

Fél órával később kinyílt az ajtó s egy elegánsan öltözött ur lépett be felöltözve a karján. Azt hittem, hogy egy hivatalnok, aki szabadonbocsájtásomat iudatja velem s derűsen fordultam feléje!

— Hát kiderült végre, hogy félreértés történt?

Az idegen azonban szomorú mosollyal válaszolt:

— Ön azt hiszi, hogy én igazságügyi tisztviselő vagyok! Téved, én német mérnök vagyok s valószínűleg ugyanabból az okból vagyok itt, mint ön!

Aztán elbeszélte, hogy reggel feleségével el akart utazni, de a pályaudvaron kémkedés gyanúja miatt elfogták. Negyed órával később újból kinyílt az ajtó és ez alkalommal egy száználmás külsejű franciát dobtak be rajta, akit — mint mondta — ugyancsak kémkedés miatt tartóztattak le. Most már hárman voltunk a lyukban, melynek levegője egy ember számára is kevés lett volna. A francia borzasztóan káromkodott s szidta kormányát. Olyan közlékeny lett, hogy csakhamar átláttunk a szitán s tisztában voltunk azzal, hogy fogolytársunk egy „Mouton” spicli, akinek feladata, hogy beütközket kihallgasson.

Tíz órakor délelőtt egy terembe vezettek, ahol már több száz fogoly volt. Közülük felismertem egy nagy német cég párisi fióküzletének vezetőjét, aki már több esztendeje elnyerte a francia állampolgárságot s akit — mint megtudtam — egy francia konkurensének feljelentésére tartóztattak le. A szerencsétlen ember borzasztóan kétségbe volt esve. Elmondta, hogy

Párisban körülbelül 1500 németet, osztrákokat és magyart tartóztattak le

s hogy arról beszélnek, hogy valamennyit le fogják mészárolni. Vigasztalni próbáltam, de ekkor megszólalt egy börtönőr:

— Kár, hogy nincs mitrailleusunk, most egyszerűen halomra löhetnénk valamennyit!

Ezután anthropometriai méréseket eszközöltek rajtuk s annak rendje és módja szerint „bertillonizáltak” mint a közönséges gonoszlovókat.

A vizsgálóbíró ezután röviden kihallgatott, majd visszavezettek a cellába. Egy ismét álmatlanul eltöltött éjszaka után társaimmal együtt fogolyszállító kocsikra a de la Santo fogházba vittek bennünket másnap. Engem olyan cellába tettek, ahol már másik két fogoly is volt. Elmondták, hogy gyilkosság miatt vannak fogházban, de különben elég kedvesen és előzékenyen viselkedtek. Vagy két óra után a börtönőr egy számot kiáltott be a cellába. „Ez ön” — figyelmeztettek fogolytársaim, mire jelentkeztem. „Öltözzék fel gyorsan” — mondta a börtönőr s azután egy nagyobb terembe vezetett, ahol már husz fogoly volt.

— Mi történik velünk? — kérdeztem az egyikőt.

— Szabadon bocsájtanak bennünket. Mobilizáltak a hadtestünket s ezért elengedték büntetésünk hátralevő részét.

Habár ez az intézkedés nem vonatkozott rám, tisztában voltam azzal, hogy engem is szabadon bocsájtanak. Ez tényleg meg is történt.

A börtön előtt az osztrák-magyar nagykövetség automobilja várakozott rám, amely lakásomhoz vitt. Megtudtam, hogy Széchen gróf nagykövet és Somsich gróf követ mindent megtettek szabadonbocsájtásom érdekében. Másnap reggel a követségre költöztem, mert nem mertem tovább lakásomban maradni.

Széchen gróf nagykövet mindnyájunknak példát nyújtott nyugalom; határozottság és türelom tekintetében, a nagykövetség és a konzulátus egész személyzetével együtt fáradhatatlanul dolgozott, hogy honfitársain segíthessen. Augusztus tizedikén megjelent a követség. Matin államtitkár, aki átnyújtotta az utleveleket. Hála követségünk fáradozásának, a

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	—	357
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	—	151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	—	151
Nyomda	—	151

diplomataik vonatával a francia külügyminiszteriumnál kieszközölt engedély alapján én is elutazhattam. Másfél órával később azonban Somsich gróf izgatottan közölte velem, hogy Viviani miniszterelnök a legutolsó pillanatban elhatározta, hogy a nekem elutazásomhoz adott

engedélyt visszavonja. Miután podgyászom már be volt csomagolva, még is kimentem a pályaudvarhoz, ahonnan Szécsen gróf telefonon újból közbevetette magát, — ismét kieszközölte az engedélyt s végre valahára elutazhattam Párisból!

Megfojtják a fűrmas entente-ot.

— Német csapatok diadalmas harcai. — Balkán szövetség Oroszország ellen. — Anglia gyarmatai kockán. — Győzelmeink az orosz határon. —

Távirati tudósítás.

Budapest—Bécs, augusztus 21.

A harcok száma lassankint már annyi, hogy nem is győzzük számlálni. Mindennap talán újabb harcot lát föl. Tegnap arról jött a hír, hogy a németek már elérték a belga fővárost, benn vannak Brüsszelben. Ez a fényes haditett legnagyobb mértékben meglepte a francia-belga hadakat, amelyek — úgy látszik — a Huy—Namur vonalon várták Lüttich felől az előnyomulást. Ehelyett a németek elkarolyodtak Prevez—Tirlemort felé és Brüsszelbe vonultak. Vilmos császár katonái tehát egy ország fővárosát már elérték. Egyidejűleg Lotharingiából is megindult a győzelmes előnyomulás és a bajor trónörökös vezetésével Metz-től győzelmes, francia halottakon keresztül tör előre a német haderő Páris felé, ahol már a forradalom ütötte föl fejét és éhínség rettege az ur.

A tenger döntő eseményei még váratnak magukra, de a német hadihajók itt is bizalommal veszik föl a jól átgondolt harcot és monarchiánk csatahajói is megszólaltatják bimbóló ágyúikat a francia és az újabb jelentés szerint az angol haderő ellen is.

Oroszország pedig új ellenfelet kapott: a Balkánt, ahol három régi ellenfél: Románia, Bulgária és Törökország fogott össze új szövetségbe az északi rém ellen.

Ezek a háború mai eseményei, amelyekhez még azt fűzhetjük hozzá, hogy a mi csapataink északi és déli harctérről ma sem adtak ki jelentősebb közlést.

A német diadalmok.

(Vilmos császár lelkesítő beszéde.)

Berlin, augusztus 21. A napokban Vilmos császár bucsut vett a Hohenzollernnek házirendétől, az első számú testőr gyalogezredtől. A császár lelkesítő beszédet intézett katonáihoz, többek között így szólott:

— Régi dicsőségtől ragyogó fegyvereitekre apellál a német nép. Az utolsó emberig kardot ragadott Németország. Így hát én is kihuzom kardomat, amelyet isten segítségével évtizedeken át sikerült hüvelyében tartanom (— e szavaknál a császár kirántotta kardját és feje fölött megforgatta —) e kard ki van huzva és ezt győzelem és dicsőség nélkül nem fogjuk visszatenni. Mindnyájatoknak legyen gondja arra, hogy becsülettel tessesem kardomat hüvelyébe.

Ti kezeskedtek arról nekem, hogy ellenségeimnek majdan én diktálhatom a békét.

Fel a háborúra és le a brandenburgiak ellenségeivel! Háromszoros hurrá hadseregünkre!

A katonák a császár szavait lelkes Hochkiáltásokkal viszonzták.

Budapest: Távirati iroda jelenti Berlinből: A nagy vezérkar jelenti: Összes német törzsekből összetett csapatok a bajor trónörökös vezetésével

tegnap Metz és a Vogezek között lefolyt csatákban

nagy diadalt arattak, Lotharingiában nagy erővel előnyomuló ellenséget visszaverték, több ezer francia fogoly számos ágyu kezünkbe esett.

A csatater sokkal nagyobb kiterjedésű, mint a milyen az egész német haderő az 1870—1871. harcokban mozgott. Az előnyomulás és harc még ma is tart.

Bécs, augusztus 21. A Corr Bureau öjjeli jelentése: A külföldi lapoknak az a hírszerlése, hogy Belgiumban egy angol hadtest a belga csapatok segítségére áll, mint feltétlenül megbízható helyen megállapítják: teljesen valószínű. Angol csapatok mindeddig nem léptek belga földre.

Berlinből jelentik: A Strassburg és Stralsund, két kis német cirkáló a legutóbbi napokban előnyomult az Északi tenger déli részében. A Strassburg az angol partok közelében két ellenséges tenger alatt járó nazádót vett észre és elkezdte azokat bombázni. Kevés lövéssel

sikerült neki az egyik angol tengeralattjáró hajót elsüllyeszteni.

A Stralsund több ellenséges torpedóuzóval ütközött meg és kettőt közülük megrongált. Két cirkáló és egy léghajó, amelyek egészen Skagerrakig mentek szemlentre, megállapították, hogy a német partok és a német tenger teljesen mentes az ellenségtől és hogy a semleges hajók akadálytalanul közlekedhetnek.

Bécs, augusztus 21. A Balti tenger bejáratát, a Sund tengerszorosát a dánok és a svédek elzárták. A világháborúnak ezzel az a döntő ténye állapítható meg, hogy Angliának tengeri hatalma, jobban mondva a félelmetes erejű egyesült angol-francia flotta a háború sorsára semminemű döntő befolyást nem gyakorolhat. A német flotta zöme a Balti tengeren van, ezt csakis itt lehet megtámadni, amikor az egyesült angol-francia flotta nem hatolhat be a Balti tengerbe? Ellenben óriási előrelátással még Bismarck megásatta a kieli csatornát, amely a Jütlandi félsziget alatt az Északi-tengert összeköti a Balti-tengerrel. Ezen a csatornán a német flotta a Balti-tengerből akkor mehet át az Északi-tengerbe, amikor akar és viszont az Északi-tengerből az esetleges tulerő elől — akkor vonulhat vissza a Balti-tengerbe, amikor szintén akar. A német flottának ezen óriási stratégiai helyzeti fölényén semmiféle angol-francia flotta nem tud változtatni. Minthogy pedig a német flotta jóval erősebb az oroszénál; s minthogy az orosz flottának nem segíti se az angol, se a francia:

a német flotta pozíciójává fogja verni az orosz flottát.

Csapataink győzelme orosz harctéren.

Budapest. A Pester Lloyd értesítése szerint csapataink Radoviste város előtt orosz kozák csapatokat szétverték. Kétezer kozák futva menekült.

Bécs augusztus 21. Lasocki gróf képviselő megjelent lengyel szokolista egyenruhában a Reichspost szerkesztőségében, hol hírt adott az oroszokkal folytatott esatározásokról. Oroszokat mindenütt számbeli túlsúlyuk dacára visszavetettük. Radovistje városa előtt kétezer kozákot gyalogssággal és géppuskákkal együtt szokolisták által támogatott csapataink nagy veszteséggel megfutamították.

Lemberg augusztus 21. éjjel. Stojanowból jelentik, hogy ott két kozák szotnya augusztus tizennegyedikén átlépte a határt. Rövid harc után határőrségeink lefegyverezte az oroszokat.

A fegyverátadás közben egy orosz őrnagy agyonlőtte magát.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Lembergől (cenzurálva): Radzichow közelében a határon erős orosz csapat gyalogosokból és huszárokból álló csapatainkkal összeütközött. Fényes bajonett harca ellenesség sorai ritkultak. Oroszok vad pánikban menekültek s számtalan halottat és sebesülteket hagytak vissza. Részünkről csak kevés számú a sebesülés.

Méheznek az orosz katonák

Berlin: A Vossische Zeitung egyik munkatársa jelenti:

Az orosz hadsereg éhezik.

Egy elhalt orosz katonát az orvosok felboncoltak és gyomrában zab és árpa szemeket találtak. Bizonyos, hogy az orosz katonák nyersen eszik a gabonát, élelmiszer hiányában.

Mérhetetlen francia veszteségek.

(Páris éhínségtől fél és forrong).

Budapest: A francia lapok esendőbbek lettek. A párisi sajtó teljesen felhagyott az új a novetséges taktikájával, hogy nemlétező francia győzelmekkel és német vereségekkel áltassa közönségét. A bécsi illetékes körök értesülése szerint

a francia hadvezetőség teljesen lelett arról, hogy veszteségi kimutatásokat közzöljön

és közhírré tette, hogy aki a veszteségek iránt érdeklődik, forduljon az illetékes hatósághoz.

Berlin: Páris utcáit katonaság tartja megszállva.

A munkásság forradalmi hangulata egyre növekszik.

A francia vezető körök a forradalom kitörésének eshetőségeivel számolva nagy haderőt kötöttek le a francia fővárosban és annak környékén. Ennek a zavarnak az okát nem a háború harctéri eseményeiben keresik, hanem abban, hogy Páris a mozgósítás pillanatában nem volt ellátva élelemmel és már a mozgósítás után néhány nappal érezhető volt egyben az éhínség a konyér hiánya. A kormány mindketten a listát, ami a párisi pékek és kereskedők raktárában található lefoglalja is, akkor is legfőbbjebb öt-hat napig van ellátva Páris kenyérről.

Oroszország az új balkáni szövetséggel szemben.

(Románia megegyezett Törökországgal és Bulgáriával.)

Bukarest. Itt elterjedt hír szerint egy újságíró jól informált helyről azt jelenti, hogy Oroszország erős csapatokat von össze Besszarábiában a Pruth folyó felé. Oroszország tehát Romániának sem mondott igazat, amikor kijelentette, hogy Románia határain nincs hadseregösszpontosítás. A román hadsereg készen áll szembeállítani az Oroszország részéről jövő bármilyen meglepetéssel.

Budapest (Az Est cenzurált hira.)
Román mozgósítás eddig háromszázharmincezer embert érintett. Ezeket legnagyobb része orosz határon helyezték el.

Bécs, aug. 21. A Reichspost jelenti: Talaat bey tárgyalásai Szófiában eredménnyel jártak. Megállapodás történt, hogy

Románia és Bulgária együttesen védekeznek, ha megtámadják,

de a neutralitás abszolút elhagyása nincs benn a megállapodásban. A megállapodás csak a főbb pontokra nézve jött létre, a többi pontra nézve csak akkor állapodnak meg, ha Talaat bey visszatér Romániába.

Reichspost jelenti Bukarestből:

Románia és Törökország között megegyezés sikerült közös defenzív tárgyalásban,

egy nagyhatalom támadásával szemben. Károly király a német császárnak kéziratot küldött, amelynek tartalma a két Hohenzollern uralkodóház közti barátságot jutattja kifejezésre. Ugyan-
csak Reichspost szófiái jelentése szerint a bolgár kormány tárgyalásai Talaat által teljes megállapodásra vezettek.

Milano, augusztus 21. Az a hír, hogy Törökország megvette a Goeben és Breslau hajókat, Angliában és Franciaországban élénk visszataszítást keltett. Mindkét kormány erőlyes tiltakozásra készül. Allítólag egy angol hadihajó már utban van a Dardanellák felé.

Budapest: Itteni politikai körökben elterjedt hírek szerint

az orosz flotta parancsot kapott, hogy menjen Konstantinápoly alá és kezdje meg a bombázást.

Ez a híresztelés azonban nagyon valószínűtlen, mert a lerakott aknákon kívül jelenleg már a Goeben áll őrt a Boszporuson.

Budapest: Pester Lloyd közli, hogy hírek terjedtek el arról, hogy Oroszország ultimátumot intéz Törökországhoz. Jól értesült körökben erről mit sem tudnak.

Anglia tengeri támadásra készül a monarchia ellen.

(Olaszország elzárta a messzinai szorosot.)

London (Cenzurált hírek.) Angol tengerészeti parancsnokság utasítást kapott: kezdje meg az ellenségeskedést Ausztria-Magyarországgal.

Fiume: A rév kapitányság közhírré teszi, hogy Olaszország a messzinai tengerszorosot teljesen elzárta, úgy, hogy sem hadi, sem kereskedelmi hajók nem járhatnak át rajta. Egyelőre csak a parti hajózás van megengedve Messina, Reggio és Villa San Giovannia között.

Forradalom az orosz-ukázusban.

Bécs. (Hivatalos.) Südslavische Correspondenz konstantinápolyi jelentése szerint Kaukázusban a forradalom Oroszország ellen teljes erővel kitört. Napok óta véres harcok folynak forradalmárok és orosz csapatok közt.

A visszautasított japán ultimátum.

(Mit érthat az ázsiai hatalom?)

Bécs: Neue Freie Presse jelentése szerint Japán Németországnak nem három, hanem hatnapos határidőt adott arra, hogy követelését teljesítse. A követelés nem abban áll, hogy Kiao-csaot Németország birtokából kiengedje, hanem hogy Kinának visszaadja.

Bécs, augusztus 20. Japán ultimátumáról az egész bécsi sajtónak az a felfogása, hogy e lépésnek különös jelentőséget nem kell tulajdonítani. A Neues Wiener Tagblatt ezt írja: Japán ultimátuma esetleg politika-diplomáciai tüzsurás lehet, mert Japánnak alig lehet oka, hogy szűkebb érdekkörét túllépve, résztvegyen a világháborúban. A döntés csak az európai kontinensen történhetik meg. Anglia pokoli diplomáciai sakkjátékot üz. A Neue Freie Presse kijelenti: Kiacsau nem életkérdés és nem az a japán ultimátum sem. A Zeit konstatálja, hogy a japán ultimátumot Berlinben

nyugodtan fogadták s mindenkit hidegen hagyott. Érdekes a szociáldemokrata Arbeiter Zeitung cikke, amelyben a többi közt ezt írja: Anglia politikája hihetetlenül gyalázatos, mert eljárásával még a „sárga veszedelmet” is kész Európára zudítani.

Menekülnek a szerbek.

Szófia. (Cenzurált.) Caribrod határállomáson egyre érkeznek a szerb menekültek. Eddig több mint ötezer szerb család menekült Bulgáriába. A menekült szerbek, Szerbia hallatlan nyomoráról számolnak be.

A Szezi csatorna veszedelme.

Berlin, aug. 21. Azok a hírek, melyek angol részről bejelentik, hogy Egyiptom hadiállapotban van, kezdetét jelentik egy angol külpolitikai akciónak, melyre már régen vár Európa, de amelynek keresztülvitelére Angliának békeidőben elég bátorsága mindeddig nem volt. Látnivaló, hogy ezzel Anglia, ha nem is kimondottan még, de a valóságban annektálta Egyiptomot, Egyiptom védelme alatt álló Szezi-csatorna ezzel az angol aktuális elvesztette semlegességét és Angliának Indiába vezető útja ekként a német és az osztrák-magyar fiotta számára ellenséges vízzé lett.

Hadseregünk sebesültjei és halottjai.

(A hivatalos veszteségi listák. — Megengedték a közlést.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

A hadvezetőség eddig három jelentést adott ki a háború halottairól és sebesültjeiről. A hadvezetőség kezdetben úgy határozott, hogy a veszteség-listák utánnyomását megtiltja, nehogy sajtóhírek történjenek s így félreértések támadjanak. A hadvezetőség ezt az elhatározását tegnap megmástitotta s

megengedte, hogy a lapok közzétegyék a halottak és sebesültek névjegyzékét.

Természetesen fokozott figyelemmel leszünk arra, hogy a hivatalos lista utánnyomásában ne legyen hiba és az Aradra megérkező hivatalos közlésekből a legnagyobb gonddal, minden félreértés kiküszöbölésének biztosításával adjuk közre a hivatalos veszteségi listát.

Itt említjük meg, hogy Magyarországon a következő helyeken lesznek ilyen hivatalos listák: A hadsereg, haditengerészet és honvédség kerületi kiegészítő parancsnokságainál, a népfőlköli parancsnokságoknál, a fiumei kormányzóknál, Budapest város tanácsánál, az alispáni hivataloknál, a főszolgabíróknál, a szabad királyi városok és rendezett tanácsú városok polgármestereinél, valamint a többi község polgármesterénél, illetve község-házánál. Horvát Szlavonországban a hadseregi és honvédségi kerületi kiegészítő parancsnokságoknál, a népfőlköli parancsnokságoknál, a királyi megyei és kerületi hatóságoknál, a városi tanácsoknál, a királyi rendőrségeknek és a többi községek polgármestereinél, illetve község-házánál. Bosznia-Hercegovinában a kerületi kiegészítő parancsnokságoknál, a kerületi hatóságoknál, az előjáróságoknál, a szerajevói és mostári városi tanácsnál és a többi helységek polgármestereinél.

Figyelmeztetnünk kell mindenkit arra, hogy kétes esetekben mindenki nézze meg a hivatalos listát.

Az első három veszteség kimutatást itt közöljük annak megemlékezésével, hogy a rövidítések közül gy. e. gyalogezredet, sz. századot jelent.

Első veszteséglista.

Kiadatott 1914. augusztus 12-én

Tisztek:

Knerler János főhadnagy a 68. gy. e. tőrzsénél sebesült.

Tschauer Lajos őrnagy 77. gy. e. megsebesült augusztus 1-én Branjevonál.

Legénység:

Bayer Mátvás magyarországi illetőségű közlegény 44. gy. 13. sz. megsebesült augusztus 2-án a Száva hídnál.

Berecz József káplár 68. gy. e. 13. sz. megsebesült Burmánál.

Biró Gábor közlegény 68. gy. e. 11. sz. meghalt Burmánál.

Farkas József őrvezető 44. gy. e. 13. sz. megsebesült a Száva hídnál augusztus másodikán.

Kovács Pál közlegény 68. gy. e. 11. sz. elesett Burmánál.

Schwabendorf szakaszvezető megsebesült Branjevonál augusztus 1-én.

Veres Imre közlegény 68. gy. e. 14. sz. elesett Belgrádnál.

Zatykó János közlegény 68. gy. e. 12. sz. megsebesült Belgrádnál.

Második veszteséglista.

Kiadatott augusztus 13-án.

Tisztek:

Schmidt Frigyes hadnagy (Galicia) 20. gy. e. 13. sz. elesett Bujuklic adánál (a Drina mellett).

Legénység:

Kosiba Stanislaus őrvezető (Galicia) 20. gy. e. 15. sz. elesett a Drina mellett.

Regiec Ferenc közlegény (Galicia) 20. gy. e. 16. sz., elesett Bujuklic adánál.

Harmadik veszteséglista.

Kiadatott augusztus 16-án.

Legénység:

Borhy Zoltán közlegény 68. gy. e. 15. század, megsebesült.

Olijnyk Sándor ulánus (Galicia) 7. ul. e. elesett augusztus 9-én.

Ki lesz az új pápa?

(X. Pius a ravatalon. — Készüldés a konklávéra.)

Távirati tudósítás.

Róma, augusztus 21.

Tizedik Pius pápa, aki imár megtért az örök békébe, elmúlt az életből a kitörő és pusztító világháború reggelén: mint már ma jelentettük: a háború áldozata.

Egy vatikáni személyiség, aki a pápát nemrég látta, a Giornale d'Italia-ban elmondja, hogy a pápát a háború kitörése oly fájdalmasan érintette, hogy ez is egyik oka volt megbetegedésének. A pápa kijelentette:

— *Hajdan a pápának meg volt a hatalma a háborút megakadályozni.* Az a sok pap, aki tegnap még mint kolléga élt együtt Rómában, most mint ellenség volt kénytelen a különböző hadseregekbe belépni. Szívem megremegett emiatt, úgy is, mint katolikusnak, úgy is, mint pápának.

Amikor ezt mondta, könnyek jelentek meg a szemében.

Az elhunyt pápa utolsó óráiról még ezeket jelentik: Reggel egy óra tíz perckor Marchiafava dr. és Amici dr. orvosok megállapították, hogy a pápa utolsó perceit éli. Azonnal értesítették Merry del Val államtitkárt és monsignore Misciatellit és Bisleti bíborost, aki a Vatikánban aludt. Merry del Val bíboros már csak holtan láthatta a pápát. A pápa halálánál jelen voltak az orvosok, a pápa nővérei és unokahugai. Bisleti bíboros röviddel a pápa elhunyt után érkezett. A pápa fivérének és unokacsósának mára várják. A konzisztoriális kongregáció titkára ma reggel óta a Vatikánban van.

A pápa hálószobája rendkívül szerényen van berendezve. A kis rézgy, mely damasztal van letakarva, az ablakkal szemben van. Az ágy fölött egy kis Mária-kép látható. A pápa abban a helyzetben fekszik halottas ágyán, amint elhunyt. A Szent Atya arcvonásai derültek. Ajkain mosoly ül. A gárdistákat 5 órakor beengedték a pápa halotti szobájába, hogy az elhunyt Szent Atyának kezét csókolhassanak. Hír szerint Pius pápa annak az órájának adott kifejezést, hogy ne balzsamozzák be. A Szent Atya akaratát mindenestre szigoruan teljesíteni fogják.

Az új pápa megválasztásáig a camerlengo helyettesíti a pápát. A camerlengo Della Volpe bíbornok, aki tegnapig a Romagnában Imolában tartózkodott s akit Schönburg-Hartenstein János herceg szentszéki nagykövet értesített táviratilag a pápa haláláról.

Viktor Emánuel királyt délelőtt 11 óra 50 perckor a dejeuner alkalmával telefonon értesítették a pápa hogylétéről. A királyi pár nagy részvétellel érdeklődött többször a miniszterelnöknél a pápa állapotáról. A kormány részint közvetlenül, részint pedig a vatikáni tisztviselők közvetítésével szerezte be értesüléseit és minden eshetőségre megtette intézkedéseit.

Az ideai pápaválasztáson két komoly jelölt fog markózni egymással: *Della Volpe* bíbornok, a ki mint „camerlengo” a pápa helyettese az interregnum alatt (az ő feladata volt ma reggel egy ezüst kalapáccsal X. Pius pápa koponyájára ütni a pápa halálát az előirt szertartásokkal hivatalosan konstatálni) és *Maffi* bíbornok, a pisai érsek. Egyik jelölt sem vitt valami nagy szerepet se a nagy politikában, se az egyház belső kormányzatában. Szó lehet azonban még *Merry del Valról* a spanyol származású bíborosról.

A pápaválasztó konklávén megjeleni minden bíbornok kötelesség. Azért történik a választás a pápa halála utáni tizenegyedik napon, hogy még az amerikai és ausztráliai bíbornok is résztvehessenek a konklávén. Csak súlyos betegség címén lehet a konklávéből elmaradni.

Ez idő szerint három magyar bíbornok van: *Vaszary Kolos*, *Csernoch Janos* és *Hornig Károly* báró. *Vaszary* betegsége és teljes elgyengülése miatt már nem szállítható Rómába; ellenben bizonyára ott lesz *Csernoch* János esztergomi érsek és *Hornig* báró veszprémi püspök. Mindkét főpap alkalmasint már e héten utazhat, mert a mozgósítás miatt pár nap alatt érhetnek csak el az olasz határig.

H I R E K.

LEGÚJABB.

Megerősítik a két fővárost. — Győzelmeink az orosz határon.

Hivatalos. (Érkezett éjjel 3/3 órakor)
Budapest, augusztus 21.

Félhivatalosan közlik, hogy a mind nagyobb dimenziókat öltő világháború az abban szerepet játszó hatalmakra azt a feladatot hárítja, hogy mindazon védekezési problémák megoldásával foglalkozzanak, melyek egy hosszú háború előre nem látható esélyei között megadják a meglepetések elleni biztonságnak azt az érzetét, mely a mi hadviselésünk alap gondolatának, az erőlyes offenzívának következetes keresztülviteléhez szükséges.

Ennélfogva a Duna vonalán régen tervezett és a mozgósítás előintézkedése keretében már elő is készített erődítési munkálatok vétetnek foganatba, melyek biztosítani fogják a folyó főbb átkelési partjait, ezek között a két fővárost.

A monarchia mindkét államának lakossága, amely olyan férfias elszántsággal vette fel a küzdelmet, bizonyára helyeselni fogja ezt az elhatározást. Ugyanaz a gondolat érlelte ezt meg, amely 1870-ben a poroszokat Berlin megerősítésére indította: az a gondolat, hogy nagy célokért küzdő nemzeteknek a szívós védekezésre készen kell állniok s hogy offenzívánk csak akkor nyugszik biztos alapon s lehet gondtól ment és frissen tetterős, ha készen állunk a sikeres védelemre is.

Idáig szól a félhivatalos közlés. A közönség megnyugtatóására informált helyeken szerzett felvilágosítás alapján megállapíthatjuk, hogy itt tulajdonképpen egy már béke idején készült mozgósítási intézkedések keretében előkészített rendszabállyal van dolgunk.

Mint hogy a tervezett erősítési munkálatoknak egyáltalán nincs aktuális jelentősége,

hanem a gondos, előrelátó hadvezetőségnek egy olyan intézkedése, melyet a teljes biztonság időtámpontjában óhajt végrehajtani épen abból a célból, hogy annak riasztó hatása a polgárságra ne legyen és hogy a munkálatok kellő alapossgal és nyugodtan legyenek elvégezhetők.

Kiemelendő különösen az a találó példa, hogy 1870-ben a poroszok is megerősítették Berlint, holott bizonyára nem volt semmi okuk tartani a porosz főváros veszélyeztetésétől. A Duna vonalán a régen tervezett erődítési munkálatok végrehajtása egy feltétlenül helyeslendő intézkedés, mert ha minden okunk és teljesen szilárd bizodalunk megvan is arra, hogy a háborúból diadalmasan fogunk kikerülni, még a legszilárdabb bizodalom sem mentheti fel a hadvezetőséget azon kötelesség alól, hogy a védekezés problémájával is foglalkozzék, hogy a lakosságnak meglepetések ellen teljes biztonságot nyújtson, hogy ehhez képest a legfőbb védekezési problémát: a Dunavonal, főátkelési pontjait, elsősorban a monarchia két államainak fővárosait biztosítsa.

Lemberg-ből jelentik: A Wiener Allgemeine Zeitungnak a Brzgrad Lwowski szerint az orosz osztrák határ közelében fekvő *Hadzhova* mellett tegnap nagy összelütközésre került sor csapataink és orosz gyalogság és lovasság nagyobb osziagja között. Az orosz haderő huszárság által támogatott több száz főnyi gyalogságból állott. Csapataink szuronytámadásai hamarosan megritkították az ellenség sorait. Az oroszok a nagy pánikban futásnak eredtek, számos halottat és sebesültet hagytak hátra. Csapataink nagyszerű hősiességet és bátorságot tanúsítottak. Embereink közül egy sem esett el. A sebesültek száma is igen csekély.

Bécs: A Reichspost jelenti: Az orosz-bukovinai határon folyó harcok egyik szemtanúja írja, hogy ott csapataink határtalan bátorsággal és hősiességgel harcolnak. Ennek következménye, hogy az orosz katonákat abban a pillanatban, amikor meglátják csapatainkat, egyenesen páni félelem fogja el. Az orosz *Novosielica* mellett előnyomulásunk oly heves volt, hogy az ellenség menekülésszerűen vonult vissza. Csapataink ma már urai a városnak és környékének. Minden nap nagymennyiségű fegyvert, lőszeret és élelmiszert zsákmányolunk. Még sok ellenséges harcost fogtunk el, akiket *Cernovicba* szállítottunk. Remélem, — így végzi a levél — hogy rövidesen *Kiewből* írhatok.

7710 koronát gyűjtöttek az aradi katonanapon. A bevonultak hátramaradottainak segélyezése. Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

Egész délután pénzt számláltak Arad előkelő hölgyei a városbáza tanástermében. Ez az az eset, amikor lelki és testi gyönyörűség számlálni a — más pénzét. A szegények, a hadba vonult katonák vagyontalan hátramaradottai részére a katonanapon gyűjtött pénzt. Garmadában áll a bankó, az ezüst, a nikkell és a réz és annyi van belőle, hogy kilószámra mérjük. Nem is olvassák meg, hanem mérlegra teszik és miután a kopott pénz, az ütött-vert pénz könnyebb mint a teljesen ép, a súlymérés csak igen nagy valószínűséggel adja ki a pontos összeget. Holnap a városi pénztárban minden zsák tartalmát újra megszámlálják. Azonban nagy eltérés nem lesz és ezért már ma elmondhatjuk, hogy dr. *Müle* Lajosné vezetésével fáradozott hölgyek a legmelegebb elismeréssel érdemlik meg. A katonanapi gyűjtés az aradi nők bámulatra méltó buzgalma folytán 7710 koronát jövedelmezett a jótékony célra.

Hét sátorban folyt a gyűjtés és a beosztott hölgyek fürgén, jókedvvel, valóságos szen-

vedéllyel törték ki időközönként hadiszállásaiktól és portyázták le a főutat, a kávéházakat és az üzleteket. A jótékony harcossáitól még a harcterek vitézei is példát vehetnek. Elismerés mindenkinek, aki hozzájárult munkájával, pénzével, lelkesedésével és lelkesítésével a háború nyomában leselkedő nyomor lefegyverzéséhez.

A ma délután megtartott összeszámlálás szerint dr. *Müller* Lajosné sátrában 2866 kor. 37 fillér, *Róka* Józsefné sátrában 1157 korona 78 fillér, az aradi Román Nőegylet sátrában 951 korona 30 fillér, az esperanto sátorban 1069 korona 94 fillér, *Kara* Gyözöné sátrában 1028 korona, *Ottovay* Józsefné sátrában 539 korona gyűlt össze. Szemere Kálmánné persejgyűjtése a vasuti állomáson 125 korona.

A begyűlt összeget *Visy* Ferenc városi főpénztáros vette át, aki külön számlán helyezte el.

A polgármesteri hivatalban ma a következő adományok folytak be: *Czauer* János 2 korona, *Rottenberg* 1 korona, özv. *Klein* Ignác 5 korona, *Burián* János és neje 20 korona, az aradi mérnök és építész-egylet 300 korona, *Simon* Karolin 20 korona, *Toldy* Attilai Klub 25 korona, *Farkas* Abraham 20 korona, özvegy *Löwinger* Ferenoné 1 aranygyűrű, özv. *Klein* Ignác 1 aranygyűrű, *Lé* vész Ignác 1 aranygyűrű, *Klein* Rezső 1 aranygyűrű, *Schäfer* Herman 1 aranygyűrű, özvegy *Bakonyi* Jánosné 2 aranygyűrű, *Kornai* Róza és Irma 1—1 aranygyűrűt adományoztak.

— Felkérjük ama t. előfizetőinket, kik előfizetési díjjal hátralékban vannak, hogy a hátralékokat három napon belül kiadólivatalunkhoz eljuttatni szíve-kezdjenek. mert ellenkező esetben a lap kiadását beszüntetni leszünk kénytelenek.

— Utolsó üdvözlét — a *Warrior*-ról. A kérelmet: a háború mindent, mindent abszorbeál, véget vitt az idilleknek, barátokat egymás ellen... Alig néhány hónapja még a büszke *Warrior* — amelyet a múlt hóton a *Goeben* lökte — ünneplések középpontja volt *Fiumében*. A hajó vendégei voltak akkor, mint azt megirtuk, két bájos aradi urilány, *Montagh* Erzsé és *Ilona*. A hajó tisztjei lelkesülten ünneplték a szép aradiakat s megtartották velük, legalább levélbelileg, az összeköttetést a távolból, az idegenből is. Jötték és mentek a levelezőlapok, míg aztán sötét felhők gyűltek a szél, kitört a nagy háború, amelynek egyik legelső eseménye volt a *Warrior* elsüllyesztése. S két nappal a nekünk győzelmet jelentő hír után a két aradi urilány képeslevelezőlapot kapott *Maltából*, képeslapot, amelyet tíz nappal előbb irtak alá a déleleg tengerész-tisztek, tíz nap előtt, amikor még egyik sem gondolt rá, hogy mire a ragyogó szemek a képeslap sorait olvasni fogják, akkorára ők már a mélységek s áthatatlan hullámsírban fognak pihenni...

— *Györgye* herceg. A harctérről egy eddig még nem erősített hír érkezett arról, hogy *György* herceg megsebesült, még pedig — valószínűleg hogy meg ne sántuljon — a fején, súlyosan. Egyes hírek szerint bombamerénylőt követtek el ellene, más forrás viszont azt állítja, hogy a mi portánkról küldött egy bomba szilánkjára sértette meg. Semmi kifogásunk az ellen, hogy a mi ágyuink sikeresen működnek, de az a titkos óhajunk, hogy ezt a fiatalembert, *György* mégis kíméljék. *Györgynek* ne görbüljön meg a hajaszála sem — egyelőre s ne essék el a harctéren, mert ez hősi halál lenne. Ne bizony, hanem kerüljön élve a kezünkbe a háború befejeztével, hadd szembesítsék barátaival, *Princíp*vel, *Grabez*szel, *Cabrinovic*csal. Majd ha aztán a szembesítéskor tényleg kiderült, hogy ő volt az a híres *Osigo*, akkor majd — létrán fog hozzá felmenni a halottkém.

— *Kérelem*. Az aradi róm. kat. plébániahivatal azzal a kérelommel fordul Arad város lakosságához, hogy a pápa őszentsége halála által a katolikus egyházra és hívekre borult általános gyászban való részvételük jeléül házaikra a fekete lobogót kitűzni szíveskedjenek. A gyászistentisztelet idejét a plébániai hivatal később fogja közzétenni.

— *Neptun strand-fürdő*, modern berendezés, nap- és lég-fürdők. Uszoda uraknak és hölgyeknek. Nyitva szeptember végéig. 8571

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— A kenyér. A háboru kitörése óta a kenyérrak jelentékenyen emelkedtek. Kétségtelen, hogy ez a nagy áremelkedés rendes időben nem következett volna be. Világos tehát, hogy a háborunak ezt a hatását valahogyan ellensúlyozni kell. A Köztelek erre nézve a következőket írja: „A mi gabona-, de főleg burgonya- és kukorica-termésünk bőségesen elég a monarchia szükségletének ellátására. Gondjuk legyen azonban arra a gazdáknak, hogy kenyérgabonakészletünk forgalomba kerüljön, mert máris hangos a panasz a malmok és kereskedelem részéről, hogy a gazdák visszatartják a gabonát, meg hogy nincs elég gabona a monarchia szükségletének az ellátására. A városok pedig a gabona árának meghatározási és lefoglalási jogát kérik, ami csak a hádseregnek van meg a háboru idejére. Teljesítsük tehát becsülettel a közszemben fennálló kötelezettségünket!”

Aradi heti gabonavásár.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, augusztus 21.

Jobb kereslet és tartott árak mellett a mai heti vásáron eladásra került:

1500 mm. buza	27.—28.—
Rozs	18.40—18.60
Árpa	14.60—14.80
Zab	18.—19.—
600 mm. tengeri	14.60—15.—

Az árak száz kilogrammonként koronákban értendők.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Fog-Krém

KALODONT

Szájviz

9401

NYILTÉR.*

Hirdetmény.

Egyes lelketlen üzerek azt a hitet terjesztik el a nép között, hogy a mozgósítás céljából besorozott lovak ára fejében adott utalványokat nem fogja a kincstár beváltani, sőt egyesek a papírpénz elértéktelenedését is hirtelleg és az ezután tévútra vezetett egyének tulajdonában levő lóár utalványokat és papírpénzt jóval értékén alul vesznek meg.

Figyelmeztetem a közönséget, hogy ilyen csalás kísérleteknek fel ne üljön és ha ilyen üzelmek bárkinek tudomására jutnak, azok elkövetőt a rendőrségnél azonnal jelentésükkel, mert aki polgáriársainak ilyen gonosz tévedésbe ejtésével kárt okoz és magának ezáltal jogtalan hasznot szerez, csalást követ el és büntető törvénykönyv rendelkezései alá esik.

Arad, 1914. augusztus hó 7-én.

Varjassy Lajos,

polgármester.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

19885—1914. kh.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a fennforgó háborus veszélyre tekintettel a „Cunard,” Magyar-amerikai vonal, a „Norddeutscher Lloyd” és a „Hamburg-Amerika Linie” hajóinak Fiume, Bremen, és Hamburgból Amerikába való indulása egyelőre elmarad.

Arad, 1914. augusztus 10.

Greén

főkapitány.

AZ ARADI KÖZLÖNY

a háborus napok rendkívüli körülményei között példányai számát szigorúan a szükséges mennyiségre szállította le és elsősorban arra szorítkozik, hogy előfizetőit lássa el lappal. Miután így előfizetői forgalomba csak korlátozott számban kerül az Aradi Közlöny, tanácsolható, hogy mindazok, akik az izgalmas eseményekről híven és kimerítően óhajtanak tájékozást szerezni, lépjenek mielőbb az „Aradi Közlöny” előfizetőinek sorába.

Elsőrendű

DARABOS SZÉN

üzemek, malmok részére
kocsirakományonként,

kiváló minőségű

dió pirszén (koks)

Kapható: Roth József

Arad, Eötvös-utca 3. szám.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:
villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzödényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajsütő vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

106—1914. eln.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszternek a bejelentési kötelezettség teljesítése tárgyában kibocsájtott 5112—Bm. eln. számú rendelete alapján közhírré teszem a következőket:

Köteles minden szállásadó, vagy megbízottja minden külföldi vagy belöldi egyént, aki nála bármily rövid időre megszáll, akár ingyen, akár ellenérték fejében, állandóan vagy ideiglenesen, bérlőként vagy munkaviszony címen, avagy bármely más címen részeseül szállásban, a rendőri bejelentési hivatalnál díjtalanul beszerezhető bejelentési lapokon 24 óra alatt a bejelentő hivatalban (rendőrség) bejelenteni.

A zárdák, nevelő- és egyéb intézetek előljárói az intézetek lakói szempontjából szintén szállásadóknak tekintetnek.

A bejelentési kötelezettség az érkezésre és távozásra egyaránt kiterjed.

Az érkezési bejelentési lapokon fel kell sorolni az utazási igazolványokat és egyéb igazoló okiratokat (például: igazolási jegy, fényképes igazolvány, utlevel, munkakönyv, stb.)

A nyilvános szálló helyek tulajdonosai (kezelői) kötelesek a

megszállótól a bejelentés adatait tüstént a megérkezés után beszerezni és a bejelentési lapokat naponként kétszer, és pedig délután 9 óráig és délután 6 óráig a bejelentő hivatalnak beszolgáltatni oly módon, hogy a naponként délután 6 órától reggel 9 óráig érkezett vendégek lapjai reggel 9 órakor, a reggel 9 órától délután 6 óráig érkezők lapjai délután 6 órakor mutatandók be.

A szálloda tulajdonosok által a megszálló vendégekről ez ideig vezetett nyilvántartások tovább is az előirt módon vezetendők.

A megszálló köteles szállásadójának, vagy megbízottjának mindazokat az adatokat tudomására juttatni, melyek a bejelentéshez szükségesek.

Akik a fenti rendelkezések ellen vétének, kihágást követnek el az 1912. LXIII t.c. 6. §-a alapján 2 hónapig terjedő elzárással és 600 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők.

Ezen rendelet azonnal hatályba lép.

Arad, 1914. augusztus hó 8.

Green Nándor
főkapitány.

Első Aradi Orthodox

שאלםיגאר שאלםיגאר

Herskovits Dezső és Társa
Arad, Boros Béni-tér 11. szám.

Telefon szám \820. Sürgöny-
oim: Szalámigyár Arad.

Ajánljuk kitűnő minőségű szalámi, kolbász, hideg felvágott, füstölt! thus készítményeinket a legjutányosabb árak mellett Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék ingyen és bérmentve. 3775

Uj mészáros és hentes üzlet!

A n. é. közönség tudomására adom, hogy Tökölly Imre-utca 5. számú házban higienia tisztaságnak megfelelő

mészáros és hentes üzletet nyitottam,

ahol a nap bármely szakában a legjobb minőségű husok kaphatók pontos kiszolgálás mellett. 4361

Szives pártfogást kér:

Gyurkovits József.

Szülők figyelmébe!

Van szerencsénk a m. t. szülőknek értesíteni, hogy azon esetben is, ha az iskolák szeptember havában meg nem nyílnának, az intézet működését megkezdte. A tanulók rendszeresen taníttatnak és amint az iskolák megnyílnak, kivánságra mint rendes tanulók beírattnak vagy mint magántanulók levisszázattatnak,

hogy évüket el ne vészítsék.

Az intézetben bentlakó gyermekek gondos nevelés és ellátásban részesülnek de mint bejáró magántanulók is felvétetnek, esetleg 2 osztályt is végezhetnek. Prospektust készséggel küld 4611

Izr. fiuinternátus, Arad.

A honcztői főhercegi uradalom

alma és szilvatermése eladó.

Bővebbeket készséggel közöl az uradalom intézősége (Raj u. p. Honcztó.)

Nyomtatvány rendelők b. figyelmébe!

Nyomtatványokat

a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk.

A legegyszerűbbtől a legizléesesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk

áremelés nélkül

a legrövidebb időn belül elkészít.

Az Aradi nyomda részvénytársaság.

Arad osanádi egyesült vasutak palotájában.

HECACIT

Van szerencsénk értesíteni, hogy **HELACIT** elnevezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtkát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A **HELACIT** különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arc bőrű egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A **HELACIT**-ből keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a **HELACIT** azon percben előidéz. Az arc olyan lesz, mintha valami lehetet finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere-szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárában.

1224

Apró hirdetések.

Miként lehet az apróhirdetést feladni?

1. A hirdető teljes címének feltüntetésével.
 2. Jelige alatt.
 3. Oly értelemben, hogy a hirdető címét csak a kiadóhivatalban lehet megtudni.
- A legalkalmasabb — amennyiben akadályba nem ütközik — az első mód, mert a címnek a lapban való közlése mellett gyorsabban lehet az ügyet elintézni.
- A cím utáni tudakozódás idővesztéssel jár.

Az Aradi Közlöny részére hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. (Bejárat a Kossuth-szoborral szemben.) Továbbá

BUDAPESTEN:

Blockner I. IV., Semmelweis-u. 4. sz.
Györi és Nagy VII., Erzsébet-körút 5. sz.
Jaulus és Társa V., Dorottya-u. 11. sz.
Mosse Rudolf VI., Andrásy-ut 2. sz.
Fenczer Gyula IV., Szervita-tér 8. sz.
Schwartz József VI., Andrásy-ut 7. sz.
Hegy Lajos VII., Király-u. 67. sz.
Eckstein Bernát VII., Erzsébet-körút 38.
Mezei Antal IV., Eskü-ut 5. sz.

NAGYVÁRADON:

Hegedűs Hírlapiroda Rákóczi-ut 5.

TEMESVÁR—BELVÁROSBAN:

Engel Jenő hirdetőiroda vállalata Jenő herceg-utca.

BÉCSBEN:

Haasenstein & Vogler I., Nener-Markt No. 3.
M. Duckes Nachf. I., Wollzeile No. 9.
Rudolf Mosse I., Sellenstrasse No. 2.
Eduard Braun Rothenturmstr No. 9.
Heinrich Schalek I., Wollzeile 11.
Bock & Herzfeld I., Adlergasse No. 6.

BERLINBEN:

Dr. Jr. F. C. Ellmenreich Berlin-Vilmersdorf, Holsteinische Str. 33.

LEVELEZÉS.

„Csakis komoly”
levél ment a kívánt helyre. 4698

„Csibéssz 165”.
Levele van a kiadóhivatalba. Küldjön azonnal bojt érte! Kézcsók. 4705

ALKALMAZÁST KERES.

Intelligens asszony

magános urhoz gazdasszonynak ajánlkozik, vidékre is megy. „Szorgalmas” jelige főposta restante Arad. 4702

Onálló

Irodai munkakört ellátott könyvelő, nagyobb üzletben megfelelő alkalmazást elvállal. Cím a kiadóhivatalban. 4677

ALKALMAZÁST NYER.

Keresek

esetleg azonnali, vagy szeptemberre egy szerény igényű szelíd fiatal segédet, aki magyarul, németül és románul perfekt beszél okvetlen megbízhatóan számol. Ajánlatra feleletet csak a megfelelő kap. Hirschmann Ignác, Lippa. 4678

KIADÓ LAKÁS.

Egy

vagy két butorozott utcai szoba, külön bejárat, gyermektelen házaspárnak esetleg két nőnek azonnal kiadó. Aulich Lajos-utca 20. I. em. 4685

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy első emeleti szoba, előszoba és fürdőszobából álló utcai uri lakás. 4637

Lakás

három szobás utcai parkettázott, elő- és fürdőszobával november hó 1-re kiadó. Varjassy József-ut 18. sz. 4708

Egy szoba

konyha és éléskamrából álló udvari lakás kiadó. Apponyi Albert-körút 1. sz.

Kiadó lakás.

Andrassy-tér 25 sz. házban (Neuman-palota) egy 4 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 4701

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Csemege szőlő!

Kitűnő érett Csaba gyöngy 5 kgr. postakosárral 4 korona. utánvétellel megrendelhető szatmári Szabó István szőlőbirtokosnál Pankota. — Ugyanott kapható érett paradicsom is nagy mennyiségben, júlyanos árban. 4629

Vesszek

uraktól levelet férfi ruhát, téli kabátot, városi és utazó kucdát a legmagasabb árban. Bieler Ignác, Szent-Pál-u. 12. 4699

Emir.

Körömfényesítő por, jobb minden eddiginél a körömket azonnal tükör fényessé teszi ára 70 fillér, kapható mindenhol. Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszert gyára Aradon. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Carboform szappan.

Olcsó, tökéletes, fertőtlenítő szappan ára 40 fillér. Készíti Dr. Földes és Hehs pipere szappan és vegyszert gyára Arad, kapható mindenhol. 1224

Kiadó

november elsejére Dobó-u. 6. sz. alatt egy száraz raktár. 4638

Eszerjött

gyomor elixír. Emésztési zavarok, étvágytalanság, felfúvódás, gyomorégés, émelygés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélröngyöség, bélférges (giliszták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Raktárak Hehs Vilmos gyógyszerész Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszerész Aradon, Deák Ferenc-utca. 5180

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

4602—1914. pm.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszter 148589. sz. rendeletéből közhírré teszem, hogy egy a saját, mint a szövetségesszinek hadseregéhez (haditengerészeti, honvédség-, népfelkeléshez) tartozó sebesültek és betegek tartózkodási helyéről és állapotáról szóló értesítéseket kizárólag a Vörös Kereszt Egyesület budapesti és bécsi értesítő irodái adják meg és pedig csak írásban vagy táviratilag.

Arad, 1914. augusztus 17.

Varjassy,
polgármester.

Vesszek

Legmagasabb árban aranyat, ezüstöt, gyémánt- és briliánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

Gesztoros

Weitzer I.-utca, Minerva-palota
Telefon 438. szám. 2038

19819—1914.

Hirdetmény.

Pipylemettetjük a hadbakelt katonák segélyben részesülő itthon maradt családtagjait, hogy a városi husszékban kiadott élelmi cikkeket sem elcseréljék, sem pedig eladni nem szabad, azokkal üzérkedni és azokat elpocsékolni tilos.

Felkérjük a nagyközönséget, hogy minden tudomására jutott esetet Vannay Gyula tanácsnok urral, vagy pedig a kapitányi hivattal közölni sziveskedjék.

Arad, 1914. augusztus 6.

A városi tanács.

Használt

ó l o m

megvételre kerestetik

106—1914. Eln. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. belügyminiszter 142878—1914. sz. rendelete értelmében közhírré teszem, hogy miután a kivándorlás a védkötelesekre nézve egyáltalán megtiltatott, azok a védkötelesek sem vándorolhatnak ki, akik már az 1909 évi II. t.-c. 2 §-ának b. pontja alapján adott engedély birtokában vannak.

Arad, 1914. augusztus hó 4.

Green
főkapitány.

19718—1914. kh.

Hirdetmény.

A magyar királyi-miniszterium 3735—1914. M. E. számú rendeletével az utlevélek kiállításai jogát a Belügyminiszter ur hatáskörbe utalta.

Nahogy egyesek az utlevélek kiállítása iránt közvetlenül a Belügyminiszteriumhoz forduljanak, közhírré teszem hogy az utlevél iránti kérelmek ezután is a rendőrfőkapitányi hivatalban (Elnöki osztály, terjesztendők elő.

Arad, 1914. augusztus 12.

Green
főkapitány.

69—1914.

Hirdetmény.

A m. kir. Miniszterium 5476—1914. sz. rendelete alapján felhívom mindazokat, akik hatósági engedély nélkül fegyvert tartanak, azt a jelen hirdetés közhírré tételétől számított 48 óra alatt a rendőrfőkapitányi hivatalhoz beszoal-gátassák.

Fegyver alatt a lő- és szál fegyvereket kell érteni.

Aki ezen felhívásban foglaltaknak eleget nem tesz, az 1912. LXIII. t. cz. 7 §-a alapján két hónapig terjedhető elzárással, valamint 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő és ezenkívül a fegyverek ház- és személymotosás útján elfognak koboztatni.

Arad, 1914. augusztus 4.

Green
főkapitány.

19636—1914.

Hirdetmény

A Nagyméltóságú m. kir. Honvédelmi Miniszter a városunk közönségéhez intézett 18006—20. 1914. elnöki számú leirata alapján a lő és kocsi birtokosok megnyugtatása és kioktatása céljából közhírré teszük, hogy a hadügyi kincstár részére az 1912. évi LXIX. t. cz. alapján átvett lovak vagy kocsiért járó kárpótlási összegek a fentebb idézett törvények 10. §-a utolsó előtti bekezdése, illetőleg a 17. §-utolsó bekezdése értelmében, 6 héten belül a posta takarékpénztár útján lesznek megfizetve.

Arad, 1914. évi augusztus 3.

A városi tanács.